

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202289

UNIVERSAL
LIBRARY

ಹೋಂ ರೂಲು

ಪ್ರೆ ಲಾ ಸಂ

- ಮಾ ಧ ವ ಸ ನ್ನ -

ಮದರಾಸು

— —

ಬೆಂಗಳೂರು.

೧೯೪೪

ಮೊದಲು ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದು

ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು “ ಪ್ರೇಮ ” ಮಾಸಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ

ಮೊದಲನೆಯ ಪ್ರಕಟನೆ

ಶುಕ್ಲೆ ಸಂ|| ಮಾಘಮಾಸ ; ೧೯೩೦ ನೆಯ ಫೆಬ್ರವರಿ

ಎರಡನೆಯ ಪ್ರಕಟನೆ

ಸ್ವಭಾನು ಸಂ|| ಮಾಘಮಾಸ ೧೯೪೪ ನೆಯ ಫೆಬ್ರವರಿ

COPY RIGHT

Staging, Translating filming & all other rights reserved
For permission to stage, apply to the Publishers with royalty of

Rupees Twenty

for each performance

ಬೆಲೆ ಹನ್ನೆರಡು ಆಣೆ

ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದು

ಬಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಟೇರಾಸನ್

ದೇಶಬಂಧು ಪ್ರೆಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ.

ಮುನ್ನುಡಿ

ನಾಟಕದ ಸ್ವರೂಪ, ಉದ್ದೇಶ, ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ನಾನು ಪ್ರೇಮದ ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟದ ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿರುವೆನು. ಆಯಾ ಸಮಯದ ಸಮಾಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ವೈದಿಕ ಜೀವನದ ಸಮಗರ್ಭನದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಬಂಧುರವಾಗಿ ಬೆಳಸುವುದೇ ನಾಟಕದ ನೋಟವಾಗಬೇಕು. ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ಯುಕ್ತವಾದ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಜ ಸಂಜೀವಕ ಶಕ್ತಿಯು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ನಮ್ಮ ಪುರಾತನರಂತೆ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರೂ ಕೆಲವು ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರುವರು. ಉದಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ, (Nascent Stage) ಈಗತಾನೇ ಅರಳುತ್ತಿರುವ, ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಮೊದಲೇ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ ಅದರ ಭಾಷ್ಯವನ್ನೇ ಬರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪಶ್ಚಿಮದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಗ್ರೀಕ್ರ-ಗೌರವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮದ ನಾಟ್ಯಕೇದವು ಹುಟ್ಟಿ, ಷೇಕ್ಸ್ಪಿಯರನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಗೊಂಡು, ಪ್ರಸ್ತುತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪರಿಪುಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಮಾಜ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಸಂಸ್ಕರಣಕ್ಕೂ ನಾಟಕವೇ ಕಾಮಧೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಕಂಡುಹಿಡಿದಿರುವರು. ಐರ್ಲಂಡದಂತಹ ಪಾರತಂತ್ರ ಸಂಕದಲ್ಲಿರುವ ನಾಡಿನವರು ಸಹ ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ರಾಷ್ಟ್ರಜಾಗೃತಿಯ ರಕ್ಷಾಮಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡಿರುವರು. ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜಾ ಪ್ರೇರೇಪಕ ಪ್ರಭೂತ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಹುಚ್ಚನಂತಾಗಿ "All Ireland must walk the Stage — ಐರ್ಲಂಡದ ಜನಾಂಗವೆಲ್ಲ ನಾಟ್ಯ

ರಂಗವನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡಲೇಬೇಕು ” ಎಂಬುದಾಗಿ ಯೀಚ್ಚಿಸು ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದನು ಇದು ಪಶ್ಚಿಮದ ಮಾತಾಯಿತು.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೂ ನಾಟಕಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳೆಲ್ಲೆಷ್ಟೋ ಇನ್ನೂ ನಾಟಕದ ನೈಜವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವಂಥಾವುಗಳಾಗಿಲ್ಲ; ನಾಟಕದ ನಿಜವಾದ ಉದ್ದೇಶ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಂತಹ ನಾಟ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ ಧರ್ಮವನ್ನೇ ನಾವಿನ್ನೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಡೆಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಪ್ರಯೋಗಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವೆವು ತತ್ವ, ಭಾಷ್ಯ, ಸಾಂಕೇತಿಕ, ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಕೇಂದ್ರವಾದ ನಾಟ್ಯವೇದವನ್ನು ನೇರ್ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಾ ಭವನಗಳು (Art Academies) ಹೊರಟಿರುವುದೇನೋ ನಿಜ. ನಾಟಕ ಕಲೆಯು ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮುನ್ನಡೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ನಾವೀಗ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು ಹಿಂದಿನ ಹೆಚ್ಚಳವು ಇಂದಿನ ಹುರುಪಿಗಾಗಿ; ಪೂರ್ವದ ಚರಿತ್ರೆ, ಪ್ರಸ್ತುತದ ಚೈತನ್ಯಕ್ಕಾಗಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಸದ್ಯದ ಉತ್ಸಾಹ ಉಪದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ನೋಡಲು ನಮ್ಮ ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಮೂಲಾಗ್ರ ಸಮಗ್ರ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಇದ್ದು ಬಿದ್ದವರೆಲ್ಲ ಎದ್ದು ನಾಟಕ ಬರೆಯುವುದೆಂದರೆ ಬರೀಬುದ್ಧಿಗೇಡಿತನವು; ಅದೊಂದು ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯಾಗಬಾರದು. ನಾಟಕದ ಉಚ್ಚ ಉದ್ದೇಶ, ಆಶಯಗಳ, ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ, ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಅಕ್ಷೇಪಾರ್ಹವಾದವುಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ಕೊಡದೆ ಅವುಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬರದಂತೆ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಸಂಘ ಶಕ್ತಿಯು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾಟಕದ ಉಪಾಂಗಗಳಾದ ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ, ಚಿತ್ರ, ಸಂಗೀತ, ವಾಂಗ್ಮಯ ಮುಂತಾದ ಕಲೆಗಳು ಸಹ ಚೇತರಿಸಿ ಕಳೆಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಎಚ್ಚರವಿಡಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ನಾಟಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಇವುಗಳ ಏಳೆಗೂ ಅಂಗಾಂಗ ಸಂಬಂಧವಿದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಟಕದ ಯೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ಇಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಯೋಜನವು ಆಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಾರಣಗಳುಂಟು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಡತನವು ಮೊದಲನೆಯದು. ಬಡವರನ್ನು ಕೇಣಕುವ ಕಳೆಗಳು ಕಳೆದುಹೋದರೂ ಕೇಡಿಲ್ಲ; ನಮ್ಮ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ದರಿದ್ರರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಅಳವಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಬರುವಂತೆ, ಅಸರಿಗೂ ಸಿಲುಕುವಂತೆ, ನಾವು ನಾಟ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಸೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕು. ಬಡತನವೊಂದು ಬಂಧನವಾಗದಂತೆ. ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪುಸ್ತಕ ಭಾಷೆಗೂ ಪ್ರಚಲಿತ ಭಾಷೆಗೂ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬಹಳ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾಮರರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗ (show) ದಲ್ಲಡಗಿದ ವಾತಗಳ ಪೂರ್ಣಲಾಭವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವ ಜನರಿಗೆ ಇದರ ಪೂರ್ಣಪರಿಚಯವಿತ್ತು. ಈ ಮಾತಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನರಿತೇ ಭಗವಾನ್ ಬದ್ಧನು ತನ್ನ ಧರ್ಮ ದುಂದುಭಿಯನ್ನು ಆ ಕಾಲದ ರೂಢಭಾಷೆಯಾದ ಸಾಲೀ ಭಾಷೆಯಿಂದಲೇ ಮೊಳಗಿಸಿದನು. 'ನಾಗಾನಂದ' ಮುಂತಾದ ತತ್ವಾಲೀನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಸಾತ್ರವಿಶೇಷಗಳ ಸಂಭಾಷಣಗಳೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಅಶೋಕನು ಕಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕೊರೆದ ನೀತಿನೇಮಗಳೂ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಆಧಾರ. ಅದಕ್ಕೂ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದ ನಾಟ್ಯವಾಚ್ಛಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನ್ಯಾಕೃತ ಭಾಷೆಯೂ ಈ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಸಾರುತ್ತದೆ. ಬಂಗಾಲೀ, ಹಿಂದೀ ಮರಾಠೀ ಗುಜರಾಠೀ, ಮುಂತಾದ ಔತ್ತರೇಯ ವಾಚ್ಛಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಷಾಭೇದವು ಅಷ್ಟೊಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿಲ್ಲ. ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದ ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಂತರವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಉತ್ತರದವರು ನಮಗಿಂತ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಭಾಷೆಯ ಬಾಬಿನಲ್ಲಿ, ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೆಳಿತನವೇ ಇಲ್ಲ. ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ವ್ಯವಹಾರ ವಾಚ್ಛಯಗಳಲ್ಲಂತೂ ನಿಪರೀತ

ವಿಭೇದ. ಭಾವಾರ್ಥವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಬಲ; ಬುದ್ಧಿಯ ಬಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಭಾಗ್ಯ. ಭಾವವಿಲ್ಲದೇ ಭಾಷೆಯೆಲ್ಲೆಂದೆ " ಆದ್ದರಿಂದ ಜನಜಂಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಸಂಸ್ಕಾರಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆ ಬುದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲೇಬೇಕು ಆದರೆ ತಿಳಿಯದ ನುಡಿಯಿಂದ ತಜ್ಞತೆಯು ತಲೆದೋರುವುದೇ? ಯೂರೋಪ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೆ ಅಜ್ಜು ಜನರ ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೇ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ (Cockney Literature) ' ಕೂಲಿಕಾರರ ನಾಜ್ಜಿಯ ' ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದರ ಮಾರಾಟವು ಮಿತಿಮೀರಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಷರ ಪರಿಚಯ ವಾಗಿ ನಾವನಾನ್ಯ ಓದುಬರಹ ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ನಾಜ್ಜಿಯವನ್ನು ಓದಿ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಭಾಷಾಭೇದವು ಅಡ್ಡಕಟ್ಟುವ ಒಡ್ಡಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಾರದು. ತಮಿಳು ನಾಡಿನ ಬಡಬಗ್ಗರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕೂಲಿಕಾರರಾಗಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಅವರ ತಾಯ್ನುಡಿಯೇ ಒಂದು ಕಾರಣವು ಅಂದನೇನೆ ಸುಸಂಕೃತ ಭಾಷಾಭಿ ವೃದ್ಧಿಯು ಉದ್ದೇಶವಾದರೆ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂಚೆ ವ್ಯವಹಾರ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯದ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರೆಯಬೇಕು. ಜನಜೀವನವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ನಾಟಕವು ಸೈವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅರ್ವಾಚೀನ ಜನಜೀವನದೊಡನೆ ಸಾಸಿವೆಯಷ್ಟಾದರೂ ಸಂಬಂಧವಿಡದ ಪುರಾತನ ಪೌರಾಣಿಕ ಚರಿತ್ರಾಂಶಗಳಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ನಾಟಕಗಳು ನೇಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಸಮಾಜ ಸಂಸ್ಕರಣದ ವಿಸಯದಲ್ಲಿ ಬಂಜೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿವೆ. ನಾಟಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಪ್ರಧಾನೋದ್ದೇಶವು ದುಡ್ಡು ದೊರಕಿಸುವುದಾದ್ದರಿಂದ ನೋಟಕರ ಅವನತ (Degarded) ಅಭಿರುಚಿಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವೀಯುವುದೇ ನಾಟಕಕರ್ತರ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಉಪದೇಶಕ್ಕಾಗಿ (Enlighten-ment) ಉದ್ದೇಶನ (Excitement) ವಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿರುವೆವು. ನಾಟಕ ನೋಡಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಹೋಗುವ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ ಶೋಧನೆಮಾಡಿ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನು ದಬ್ಬಿ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು

ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವಂತಿರಬೇಕು. ಅಂದರೆ ನಾಟಕ ಸಮಸ್ಯೆಯು ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀ|| ಕೈಲಾಸಂ ಇವರ ನಾಟಕ ಪ್ರಹಸನಗಳು ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಪಂಡಿತ ಪಾಮರ ರಿಂದಲೂ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದ ' ಟೊಳ್ಳು ಗಟ್ಟಿ ' ಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಪುಸ್ತಕವೂ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಹಸನವು ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಮಾಜ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಇದ್ದದ್ದಿದ್ದಂತೆಯೇ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿರುವರು. ಆದರೆ ಇದ್ದ ಬಗೆಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿ ಚಿತ್ರಿಸಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಇರಬೇಕಾದ (Ideal) ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಮರೆತು ಮುಂದಿಯನ್ನು ಮುಂದುಗಾಣದಂತೆ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯೇ ಆರ್ಥ ಜೀವನದ ಚಿಲುವನ್ನು ಚಮುಕಿಸಿ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಪ್ರಕ್ಷಣ ಶಕ್ತಿಯು ಇದಯೆಂಬುದಕ್ಕೆ ' ಹೋಂ ರೂಲು ' ಎಂಬ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಹಸನವೇ ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿ.

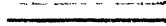
ಸಮಾಜದ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ಇಂತಹ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಒಗ್ಗುತ್ತವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈ ನಾಟಕವು ಒಂದು ಸಮೂಹ. ಓದುಗರಿಗೂ ನೋಟಕರಿಗೂ ಇದು ಸೊಂಪಾಗಿಯೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಿಯೂ ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಮಾದರಿಯ ಕೆಲವು ಪ್ರಹಸನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀ ಕೈಲಾಸಂರವರ ಕೋರಿಕೆ.

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಯ ರೂಢಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅಖಿಲ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ-ಆದ್ದರಿಂದ ಇದರಿಂದೇನೂ ಉಪಯೋಗವಿಲ್ಲೆಂದು ಕೆಲವರ ಅಕ್ಷೇಪ. ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ

ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಯಕ್ಷಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನ. ಕೈಲಾಸಂ ಇವರು ಒರೀ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿ; ಒಂದು ಕಿತ್ತಿ. ಉತ್ತಮವೂ ಉಚಿತವೂ ಎಂದು ತೋರಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರೆಲ್ಲರೂ ತೀಡಬೇಕು

ತುಂಗಭದ್ರಾ
ಪುಷ್ಕ ಶು|| ೧ ಶಕೆ ೧೮೪೬

— ತಾರಾನಾಥ.

HOME RULE

ಅಥವಾ

ಹೊರಗಿನ ಹುಲಿ ಮನೇಲಿಲಿ
ಮಂಕುಚ್ಚೋ ಹೆಣ್ಣು ಮನೆತನಕೃಣ್ಣು

ಅಥವಾ

ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಕೊಟ್ಟೂ ಪತ್ತಿ ಕೊಡಳು

ನೈದಾನದ ಹೆಬ್ಬುಲಿ : ಮನೆಯ ಮೂಗಿಲಿ

“ ಸಾಭಾರ್ಯಾಯಾಗೃಹೇದಕ್ವಾ ”

— ಸ್ತ್ರೀ ಸೂಕ್ತ

ಪಾತ್ರಗಳು

ರಾಮಣ್ಣ :— ರಾಮಪುರದ ಲಾಯ್ಡ್; ಮುನಿಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲರ್ ;
Social Reform ಸಂಘದ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟ್; ಸನಾತನ
ಧರ್ಮ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮ, ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿ ಸಭೆಗಳ
ನಾಮಿನೇಟೆಡ್ ಮೆಂಬರು; ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮೆಂಬರು;
ಸ್ಕಾಟ್ ಕಮಿಷನರು; ದ್ವೈತಾದ್ವೈತಿ.

ವೆಂಕಮ್ಮ :— ಈತನ ದ್ವಿತೀಯ ಪತ್ನಿ.

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :— ಈತನ ಮುದಿತಾಯಿ; ವಿತಂತು.

ಬೋರ :— ಜವಾನ

ನಾರಾಯಣ :— ಅಡಿಗೆಯವನು

ಸಾನಿತ್ರಮ್ಮ :— ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನೆರೆಯ ಮುದಿ ವಿತಂತು.

ಸ್ನೇಹಿತರುಗಳು

ಸ್ಥಾನ :— ರಾಮಪುರ.

ಕಾಲ :— ಆಧುನಿಕ.

ಭಾಷೆ :— ಆಧುನಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ

ಈ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವವಾಗಿದ್ದರೂ
ಯಾವ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಲ್ಲ.

ಹೋಂ ರೂಲು

ದೃಶ್ಯ : ನೊದಲನೆಯದು

ಸ್ಥಾನ : ರಾಮಪುರದ ಒಂದು ಬೀದಿ.

[ಸುಬ್ಬಮ್ಮನು ಬಲದಿಂದ ಎಡಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತ ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ ಬರುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಧಿಸುವಳು.]

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೆಲ್ಲಾದ್ರೂ ಆಳ್ವಾದ ಭಾವೀ ಇಥೆಯೇ ?

ಎದುರಾಕೆ .—ಆಳ್ವಾದ ಭಾವೀ ! ಹತ್ತಿರ ನೀರಿದ್ರಲ್ಲವೇ ಅನುಕೂಲ
.... ನೇದೋಕೆ ನೀರ್ದು ?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—ಚೆನ್ನಾ ಆ ಯ್ತು ! ಅಸುರಸಂಧಿ ಕೂಡೋ
ವೇಳೇಲೀ ದಿಂಬು ಚೊಂಬು ಕೈಲಿಲ್ಲೆ ನೀರ್ಸೇದೋಕ್ಕೊರ್ಬೀಂತಿ
ಳೊಂಡ್ರಾ ?

ಎದುರಾಕೆ .—ಮತ್ತಿನ್ಯಾಕೆ ಹುಡುಕ್ತೀರೋದು ಭಾವೀ ? ಅಲ್ಲೆ
ಆಳ್ವಾದ ಭಾವೀ !

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—ಒಳಗೆ ಬಿದ್ದೂ ಉ ಪ್ರಾಣಗಳ್ಳಿಡೋಕೆ ಪಂಚ
ಪ್ರಾಣಗಳ್ಳಾ ಬಿಟ್ಟೀಬಿಡೋಕೆ. ನೀರು ಹತ್ತಿರಗಿತ್ತರಿದ್ರೆ
ಮೂರುಸರ್ತಿ ಮುಳುಗಿ ಮುಳುಗಿ ಸಾಯೋಷ್ಟಲ್ಲೇ ಯಾವ

ವ್ರಾಣಿ ಯಾ ದ್ರೂ ಹೊರಗೆಟ್ಟಾ ಕ್ಯಾನೂಂಬೋ ಭಯಾ ಇರೋದಿಲ್ಲ ... ಆಳ್ವಾದ ಭಾವೀಲಿ.

ಎದುರಾಕೆ:—ಇದೇನು ಹುಚ್ಚು, ಸುಬ್ಬಮ್ಮನೋರೇ? ಅಯೋ ಧೈ ಎಲ್ಲಾ ಶ್ರೀರಾಮನ್ನ ಹೊಗಟ್ಟಾಗೆ ರಾಮಪುರಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಅಣ್ಣ ರಾಮಣ್ಣನಾಗಿ ಹೊಗಳಿಸ್ತೊಳ್ಳೋ ನಿಮ್ಮಗನ ಅಂತಸ್ತನ್ನೂ ಐಶ್ವರ್ಯಾನೂ ನೋಡ್ತಾ ಆ ಪರಮಾತ್ಮ ನಿಮ್ಮಂಣ್ಣು ಮುಚ್ಚೋವರಿಗೂ ಆನಂದ ಪಡತಾ ಇ ರೋ ದ್ವಿ ಟ್ಟಿ ಟ್ಟಿ ಭಾವೀಲ್ಪಿದ್ದು ಸಾಯ್ಬೇಕೂಂತೀರಲ್ಲಾ ಇದೇಸ್ತು ಚ್ಚೊ?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ:—ಒಳ್ಳೇ ಅಯೋಧ್ಯೇ! ಒಳ್ಳೇ ರಾಮಚಂದ್ರ! ... ಇದೇನು ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮನೋರೇ ನಮ್ಮನೆ ಸಂಸಾರದ ಗಲಾಟಿಯ ಸರ್ವಾಂಶಾನೂ ತಿಳೊನೂ ಇನ್ನಾನೂ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆನಂದಪಡೋ ಒಂದಂಶಾ ಬೇರೆ ಬಾಕಿ ಇಥೆಯೇ ನಮ್ಮನೇಲಿ ... ನನ್ನ ಎರಡನೆ ಸೊಸೆ ವಕ್ರಿಸ್ತೊಂಡ್ಕೂತಿರೋವಾಗ ?

ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ:—ಹೌದೂ... ಉ? ನಿಮಗೂ ನಿಮ್ಮ ಸೊಸೇಗೂ ಏನಾದರೂ ಅನನ್ಯೋನ್ಯಗಳು ಉಂಟಾದ್ರೇ ... ಅವಳ್ಗಂಡ .. ನಿಮ್ಮಗ ... ರಾಮು ನಿಮ್ಮಕ್ಕಡೇಸೇ ಅಲ್ವೇ .? .. ತಾಯೀ ಕಡೆ ಹೆತ್ತ ತಾಯೀ ಕಡೇ?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ:—ದೇ ಪ್ರೇೇೇ ಗತಿ! ನಮ್ಮ ರಾಮೂ ನೀವ್ವೇಳ್ಳ ಈ ಅಭಿನವ ಶ್ರೀರಾಮು ಹೆತ್ತಾಯೀಸ್ವಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲೆ ಅವಳ ಕಡೇ

ಸೇಕೊಂಡೂ ಅವನಾಯೀ ಮದೇಗೇ ಕವೆಗೋಲ್ತಾಗೆ ಕುತ್ತೇ
ಬಿಗೀತಿಧಾನೆ !

ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ:—ಇನ್ನೇನ್ಗತ್ತೀ ?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ.—ಗತಿಯೇನು.. ಗೊತ್ತೇ ಇಫ್. ನಮ್ರಾಮೂ ನನಗೆದುರು
ನಿನ್ತೀಲೆ . ಶ್ರೀರಾಮ ಕವ್ವೆ ಮೇಲೆ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಆ ಪ್ರಾಣಿಗಾದ
ಗತೀನೇ .ನನ್ನೂವೆ.

ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ:—ಶ್ರೀರಾಮ! ಕವ್ವೆ ಮೇಲೆ ಕೈಯೆತ್ತಿದ್ದೆ ? ಹ್ಯಾಗೆ?
ಯಾವಾಗ ?

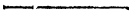
ಸುಬ್ಬಮ್ಮ: -ಯಾವಾಗೇನೂ ಊ ? ...ಶ್ರೀತಾಯುಗ ... ದಾಶರಥೀ
ದಂಡಕಾರಣ್ಯ ದಾಹ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಸರಸ್ವಿನ ಕಡೆ
ಸರಸರಾಂತ ಕಾಲ್ಪಾಕ್ತಾನೇರಿ, ಬಿಲ್ಲಿನ್ನ ಬಿನಾಟು ಹೆಗಲಿಗ್ಗುಗ್ಲಾಯ
ಕೊಂಡಿದ್ದ ಬತ್ತಳಿಕೇನೂ ಇಳೀಬಿಟ್ಟು, ಕೈಯ್ಯೆಲೆದೊಂದ್ಬಾಣಾನ
ಕಕ್ಕುಡದ ನೆಲಕ್ಕೆ ಇನ್ನಿಳ್ಳು ಪುಷ್ಕಳವಾಗಿ ವಾನಾಮಾಡಿ
ಮೇಲ್ಬಂದು ಸೇರಿ ನೋಡ್ತಾನೆ ಆ ಪತೀತ ಪಾವನಾ
ತನ್ಬಾಯಾರ್ಕೇ ಗಡಿಬಿಡೀಲೀ ಬಡದುಕುಕ್ಕುಬಾಣಾ ಒಂದು
ಕಪ್ಪೆ ನನ್ನ ಭೂದೇವೀನನ್ನ ಎಡ್ಡೊ ಪೋಣಿಸ್ಕೊಂಡು
ನೆಟ್ಟೊಂಡಿಫ್ ! ಬಂತೂ ರಾಮನಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ! ... ತಾನು ಯಾರು ?
.... ತಾನು ಇಹಲೋಕರೈಳಿದವ್ಯಾಕೇ ? ಇಹಲೋಕ ತನ್ನ
ಕರಸಿಕೊಂಡವ್ಯಾಕೆ ? ಆವದ್ಬಾಂಧವಾಂತೊಗಲಿಸ್ಕೊಳ್ಳೋ

ತಾನು ತನ್ನ ದಾಹದವಷ್ಟೇಲಿ ತಾನು ಬಾಣಾನ ಕುಕ್ಕಿದ ತನ್ನ ಕೊಬ್ಬಿನ ಜೋರಿಸಿಂದ ಜೀವಹಿಂಸೆ ಒಂದ್ ನಾಧ್ಯಜಂತೂಗೆ ಸಂಭವಿಸಿ, ಜಗತ್ತಿನ ಪಾ ಸ್ಯ ಕೈ ಗುರಿಯಾದ್ದೆಲ್ಲಾಂಬೋ ತನ್ನೊಪ್ಪಲ್ಲಿ ಆ ಕಪ್ಪೇನ್ನೋಡಿ “ ಎಲ ಮಂಕೆ! ನಾನು ಬಾಣಾನ ಕುಕ್ಕೋಕೆ ಕೈಯೆತ್ತಿದಾಗ ನನ್ನ ನೋ ಡೋ ಕೆ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ‘ ನಾನಿಲ್ಲಿಫೇನೇ’ಂತ ಅರಚೋಕೆ ಬಾಯೂನೂ ನನ್ನ ಮಗ ಬ್ರಂಧ್ಯ ನಿನಗೊಟ್ಟಿರೋವಾಗ, ಹುಚ್ಚುಮುಂಡೇ ಹಾಗೆ ಅವ ನ್ನೇ ಲ್ಲಾ ಮರಳು ನನ್ನೈಯಿಂದ್ಯುಕ್ಕಿಸೊಂಡು ನರಳಿ ಧೀಯಲ್ಲಾ....! ಈಗ ‘ ಅಹಿಂಸಾ ವರಮೋಧರ್ಮಃ’ಂಬೋ ವೇದವಾಕ್ಯಾನ, ಕಪ್ಪೇ ರಕ್ತಾನ ಸುರಿಸಿದ್ದಾನೂ, ಹ್ಯಾಗೆ ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸೋದ್ರವಂಚಕ್ಕೆ”ಂದ. ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಅದಕ್ಕಿಲ್ಲದ್ದಿವಿಗ್ನಿದ್ಧು ಬಂತೂ ಒಂದ್ಯಡೇ ಕೋವ; “ಹುಚ್ಚುಮುಂಡೇ” ಅಂದ್ನ ಲ್ಲಾಂತ! ಇನ್ನೊಂದ್ಯಡೆ ಬೆನ್ನಿಂದ್ಯೊಕ್ಕು ಎದೆಯಿಂದ್ಯೊ ಟಿರೋ ಬಾಣದಿಂದಾದ ತಾವ! ತನಗಿಲ್ಲದ್ದಂತಾವಳೇನ ಕಟಕಟ್ಟಿ ಕಡೀತಾ ಆ ಇರಿದ ಬಾಣಾ ಬಿಟ್ಟು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಆವಕಾಶದಲ್ಲ ಕುತ್ತೇನ್ನಿರುವೊಂಡು ಕೋಪದಿಂದ್ದೇಳತ್ತಾ ಕಪ್ಪೇ.. “ ರಾಮಾ! ಮೊದಲಿನಿ ನೀ ದಾಕ್ಶಿಣಾನ್ಕೀಳೂಲೂ, ಆಮೇಲೆ ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ ನೀನ್ನೇಳಿದ್ದನ್ಯಾಯಾ” ಅಂತ. ಇವೇನೋ ಏನೋ ಕಾಣೆ ಆ ‘ ಕೋವಮಂಡೂಕನ್ಯಾಯಾಂ’ತಾರಲ್ಲಾ ಅದು! — ಕುಗ್ಗಾ ಕಿತ್ತ ಬಾಣಾನ ರಾಮ. ರಕ್ತ ಪ್ರವಾಹ .. ಸುಮ್ಮು ಪ್ರಾಣೇ. “ಸ್ವಲ್ಪಿರು ಸುಸ್ತಾಗಿಫೇನೆ; ಮು ಧಾ ರಿ ಸೊಂ ಡು , ಸಂಭಾಷಿಸ್ತೇನೆ

ಆಮೇಲೇ "ಂತು ವ್ರಾಣಿ. ಸುಧಾರಿಸ್ತೊಂಜ್ಜೇಲಿ ಗದ್ಗದ ಸ್ವರದಿಂದ
 ನೊರೆಯಿಡತ್ತೆ ಆ ಮಂಡೂಕ, " ಅಯ್ಯೋ ರಾಮಾ!
 ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ ಹದ್ದುಗಳಾಗಲೀ ಹಾವುಗಳಾಗಲೀ
 ಇಲ್ಲಾ . .. ಕಲ್ಲೆತ್ತೊಂಬರೋ ಹುಡುಗರಾಗಲೀ ಹತ್ತರ
 ಬಂದಾಗೆಲ್ಲಾ 'ಹರಿ ಹರೀ! ಪಾರಾಮ! ಪಾಪಿಪಾಪಿ'ಂತ್ರಿರಲ್ಲಿದ್ದ
 ನಾನೂ, ... ಶ್ರೀರಾಮನೇ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ರಾಮಬಾಣಾನ ಎತ್ತಿ
 ಕುಕ್ಕೋಕುದ್ಯುಕ್ತನಾದಾಗ, ಏನೂಂತಕಿಲೋದೂ"ಂತ ಬಿಡ್ತು
 ವಂಚಪ್ರಾಣಗಳ್ಳು! ಹಾಗೇೇೇ ನನ್ನ ಮಗ, ರಾಮೂ, ಸೀತೆ
 ಹಾಗಿವ್ವ ಮೊದಲನೇ ಹೆಂಡ್ತಿ ಸತ್ತ ಮೇಲೆ ಈಗ ಬಂದಿರೋ
 ತಾಟಕಿ ಜೊತೆಲಿ ಕೈ ಜೋಡಿಸ್ಕೊಂಡು ಕುಣೀತೀರೋವಾಗ
 ಗೂಡನ್ನೊಳ್ಳೊಂಡಿವನ ತಾಯಿ .. ಕೌಸಲ್ಯೆ ನನ್ನ ತೀಯೇನೂ
 ಆಳ್ವಾಡ್ಲಾವಿ ಇಥೆಯೆ? ಹತ್ತದಲ್ಲೆ?

ಸಾವಿತ್ರಮ್ಮ:—ಹಯ್ಯೋ ಸುಬ್ಬಮ್ಮನೋರೇ! ಕತ್ತಲೇನೋ ಕವೀತಾ
 ಬಂತೂ. ಇನ್ನೂಳ್ವಾದಭಾವೀ ಹುಡುಕೋದ್ರಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದೇ
 ಎಡವಿಬಿದ್ದು ಕಾಲಿಗೆ ಪೆಟ್ಟಾದೀತೂಲೂ! ಈಗ ಸಧ್ಯ
 ಮನೇಗ್ಗಿಂತಿಗ್ಗೋಗಿ, ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳೋಡ್ವೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿ, ಇನ್ನೂ
 ಕೇಳ್ವೆ ಮೂರ್ಖನಾಗಿದ್ದುಕ್ತಕ್ಕೆ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಮಾನ ನಾಳೇ
 ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ನಮ್ಮನೇಲಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸೋಣಾ ಬನ್ನಿ! ಬನ್ನಿ!

[ಸುಬ್ಬಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಲಗಡೆ ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ.]

ದೃಶ್ಯ : ಎರಡನೆಯದು

ಸ್ಥಾನ :—ರಾಮಪುರದ ಮತ್ತೊಂದು ಬೀದಿ.

[ಮೂರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಡುಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸಂಭಾಷಿಸುತ್ತಿರುವರು.]

ರಾಯ :—ಇವೇನೈಯ್ಯೇ ರಾಮಣ್ಣೋರು ಕೊಟ್ಟ lecture ಉ
ನಿಮಗೆ ಸರಿಬೀಳ್ತಿದ್ರೇ ಅಲ್ಲೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿ ಸಂದೇಹ
ನಿಸ್ಯತ್ತಿ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋದಿಟ್ಟು, ಇಲ್ಲಿಗ ನಡ್ರಸ್ತೇಲಿ ನಮ್ಮತ್ರ
ಗೋಳಾಡೇನ್ಬ್ರಿಯೋಚ್ಚು ?

Iyeru :— ಪುಂಗಹತ್ರ ನಾನೇನೂ ಕೋಳಾಡಂ ಪಣ್ಣಲಿಲ್ಲ. . . .
ರಾಮಣ್ಣಾವರ್ ತೊಟ್ಟವ್ರಾತ್ರ ಮೇಲೇ ಉಟಿಕೀರುಕು
ಮತುವೆ ಪಣ್ಣಲೇಲೇ ಪೇಕು ; . . . ಕೊರಪಟ್ಟವರ್ಕು . . . ಅಂತರೆ
ಅಂವ್ಡಯಾಂ . ಶತ್ತು ಓದವರ್ಕು... ತಿರಂಬಿ ಮತುವೆಮಾಟಲೇಲೇ
ವೇಕೂ ಅನೀ ದೇಳಿದ್ರೇ ಅಲ್ಲತೇ . . . ನಂಬ ಮನೆಕಳಲ್ಲಿ ವೊಮ್ಮಂ
ಡಾಟಿಗಳ permission ಸಿಕ್ಕುವ ತಾರಿ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ.
Lecture Hallಲ್ಲಿ ಕೇಳಿತರೋ, ವೇರಿಯ ಹುಲಿಯಾಟ್ಟು
ಒಡಂಬು ಮೇಲೆ ಪಿತ್ತು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ! ಇಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ರೋಟಿನಲ್ಲಿ
ಪರುವಾಗ ಮೂಲೇಲಿ ನಾವು ಮೂಣು ಜನಂಗ್ಕು ಮುತ್ತಿಕ್ಕೊಂಡು
ಮಾತಾಡಬೇಕೂಅನ್ ಕಾತುಕೊಂಡಿತೇನೆ.

ರಾಯ :—ಅರ್ಥವಾಯ್ತು. . . .ಹಾಗಾದ್ರೆ ನನ್ನೂ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗ್ಕು
ಹದ್ದು ಹೆಚ್ಚು. ವ್ರಾಥವಿವಾಹ . . . ವಿತಂತು ಪುನರ್ಜನಾಹ

ಇವುಗಳಿಗೆ ಮನೆಯವರ ಒಪ್ಪಿಗೆ ನನ್ನ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಗಾಗಿದೆ.
 ನಿಮ್ಮಿಗೆ ನಾನೂವೆ ರಾಮಣ್ಣೇರು ಇಲ್ಲವೋಗೋವಾಗ
 ನಿಮ್ಮತ್ತಿ ಮಾಡ್ಕೊತೇನೆ. ಹೌದೂ! ನಿಮ್ಮನ್ನಡ
 ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ..? ...

Iyeru :—(ಅಡ್ಡವರ ತಾಗಿ) ನನಕ್ಕು ಕನ್ನಡಂ ಕೊತ್ತು !

ರಾಯ :—ಒಪ್ಪೆ ! . ಅದ್ರೂವೆ ರಾಮಣ್ಣೇರು ಕರ್ಣಾಟಕರೂ,.....
 ಕನ್ನೇಗೂ... ಅವರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನಡ ಮಂದಟ್ಟುಗೋದಿಲ್ಲ.

Iyeru :—ಆತುಪರ್ವಾ ಇಲ್ಲಾ. ನನಕು ಕನ್ನಡಂ ಕೊತ್ತಿಲ್ಲ
 ಕೊತ್ತಿಲ್ಲಾನ್ನ ಮೈಸೂರು ಕನ್ನಡಂ ... ಶುತ್ತ ಕನ್ನಡಂ
 ಕೊತ್ತಿಲ್ಲಾ; ಇಂದ ನಮ್ಮ Iyengarಕೂ, ನನ್ನ ಇಂದ
 ಪಾವೆಯೂ ಕೊತ್ತು . ಉಂಗ ಕನ್ನಡಮುಂ ಕೊತ್ತು. ಎನ್ನ
 Iyengarರೇ! ರೊಂಡೂಂ ಪುರಿಯಿಮೋನ್ನೋ.....
 ಉಂಗ್ಕುಕ್ಕು ?

Iyengar :—ತೆರಿಂಚಿಕ್ರುದು ತೆರಿಂಚಿಕ್ರುದು ಉಂಗ್ಗೆ ವಾರ್ತೇನೂ
 ತೆರಿಂಚಿಕ್ರುದು.... ಇವಾಳ್ಗೆ ವಾರ್ತೇನೂ ತೆರಿಂಚಿಕ್ರುದು; ಎಂಗ್ಗೆ
 ವಾರ್ತೇಲೆ ಉಂಗ್ಗೆರೆಂಡ್ವಾರ್ತೇಯುಂ ಈವಾಳಂಡೆ ವಾರ್ತೇಯೂ
 ವರು (ನೇಪಥ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ) ಅಕೋ ಪಾಜೋರ್!
 ರಾಮಣ್ಣಾ ವಾಳ್ ಎಲೈಕ್ರಾರು ಇದ್ದಕ್ಕೈ.

ರಾಮಣ್ಣ :—[ಪ್ರವೇಶಿಸಿ... ರಸ್ತೆಯ ಜಲ್ಲೇ ಕಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಎಡವಿ ವೆಟ್ಟು ತಿಂದ ದಕ್ಷಿಣವಾದವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ವದನದಲ್ಲಿ ವಿಷಾದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಲೂ ಸೆಟ್ಟು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡ ವಾಮನಾದದಲ್ಲಿ ತಾಂಡವ ಮೂರ್ತಿಯಂತೆ ಸೆಟ್ಟಿನವನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಣಿಯುತ್ತಲೂ] ಹಾಳು ಕಂಪ್ರಾಕ್ಟ್ workoo !ರೋಡುದ್ದಕ್ಕೂ ಜಲ್ಲಿ ! ನನ್ನ new rulesoo Municipalitceಲಿ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ಬರೋವರ್ಗೊ . ಇನ್ನೆಲ್ಲು ದಿವ್ವದಲ್ಲಿ ನವ್ರಾಂಪುರ ಸರ್ವಾಂಗರಹಿತ-ಜನಭರಿತ-ಪುರವಾಗೋದ್ರಲ್ಲೇನೂ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

[ಎಂದು ನಡುರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷಣ್ಣಿಸಿ, ಸೆಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಉಸಿರು ಉದಿ ಬಾಧೆ ಯನ್ನು ಶಮಿಸುತ್ತಿರುವನು.]

ರಾಯ :— [ಸಮೀಪಿಸಿ] ಅದೇನು ಹೊಸ Rulesoo ರಾಮಣ್ಣೋರೆ ?

ರಾಮಣ್ಣ :—ಓಹೋ ! ನಿಮಗ್ಗಿಳಿದೇನೂ ? ಇಲ್ಲೇಳೆ !

[ಕಿವಿಯಿಂದ ಕಾಗದವನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಿ ಓದುತ್ತಾ]

Suggestions of conditions controlling the eligibility of intending candidates for councillorship at the ensuing municipal elections with further suggestions of conduct and procedure of the local Corporation after afore-said election:—

i. "Each candidate for Councillorship must already possess a street lamp before his house."

ರಾಯ :— ಇದ್ಯಾಕ್ಸ್ವಾಮಿ point ಏನು ?

ರಾನುಣ್ಣ :— Point ಏ ? ಕೇಳಿ ! — " This is to save the tax-payer from future Certain Expenses.—
ii. If and when elected, no two Councillors may reside in the same street locally."

Iyeru :— ಇತು ಎನ್ನ ತಕ್ಕೇ ?

ರಾನುಣ್ಣ :— [ಓದುತ್ತಾ] — " This is to guarantee to the tax-payer at least as many cleankept streets in our City as there are Councillors in our Corporation.—
iii. Each Councillor must be presented with a Gold Medal for every occasion that a Great personage arrives in the City, that he is *not* present on the occasion. — This is to ensure the *bona fides* of the purpose of the candidate in seeking election.—"

ಹ್ಯಾಗಿದೆ? . . . ಇನ್ನೂ ಕೇಳಿ? . . . ಕೊನೇದು!

“iv. Free quarters must be provided for the President and irrespective of his owning a private palace or mansion it must be insisted that he resides in those quarters selected in the dirtiest parts of the City, . . . and as the surroundings of these quarters get clean and sanitary he will be shifted to other temporary quarters in the other dirty parts of the City.” ಅಯ್ಯೋಯ್ಯೋ! ಇನ್ನೊಂದೇ ಒಂದು.

v. “The day after the election *a la* the Lord-Mayor’s Show of London, a procession of the new President and Councillors must be arranged for with a view for them to realize the nature and the extent of the work before them; and hence the venue of the procession will be selected from the worst-kept roads and least sanitary quarters of the City. It is incumbent upon the municipal body-corporate that

they should negotiate the procession without shoes on their feet and bags over their noses; the latter to allay a local rumour that blind people in our city do not find their failing in their way of their getting about the City if their noses are functioning efficiently!" ಹ್ಯಾಗಿವೆ, rulesoo ' ಇವುಗ್ಯುಗನಾಜಾರೀಗ್ವಂದ್ವಿಟ್ರೀ ನಮ್ಮರಾಮ್ಪುರ್ದೆದುರ್ಗೆ ಕುಬೇರನಟ್ಟ ಕೊಂವೆ!ಕೊಂವೆ! ಹೌದು ಉ? ಅರ್ಥವಾಗ್ಲಿಲ್ಲ....ನೀವೆಲ್ಲಾ ನಡ್ರಸ್ತೇಲಿ ಹೀಗ್ನಿಂತ್ನೇರಿದೋದು!

ರಾಯ .— ಏನೂ ಇಲ್ಲಾ; ತಮ್ಮೆಕ್ವರು attendಮಾಡಿಟ್ಟು ಮನೇಗ್ಬರ್ತಾ ನಮ್ಮ ಮ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸಂದೇಶಾನಾ ತೀರ್ಪುಗಳೋ ಸಂವಾದ್ಲಿ ತಾವೂನೂ ಬಂದ್ವಿಟ್ರಿ.

ರಾಮಣ್ಣ :—ಅದೇನಂದೇಹಾ? ನಾನು ತಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ definite ಅಂತಾನೇ ಹೇಳ್ವೆ ನನ್ ideas ನಾ? ಸಂದೇಹಕ್ಕೆಲಿ ಅವಕಾಶ?

ರಾಯ :—ನೋಡೀ! ನೀವೇನೋ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೇಗೂ ನಮ್ಮೇಶ್ವೇಗಳೇಗೂ post puberty marriageಁಲೂ

widow re-marriage ಉದ್ದೇಶದ ಅಗ್ಲೇ ಬೇಕೆಂತ ಅಂದಿಟ್ಟೇ ಹೊರ್ತು . . . ನಮ್ಮರಾಜೇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾಗಗಳ್ಲೆ ಮರ್ಮರೂನೂವೆ, “ ಸಾಭಾರ್ಯ ಯಾಗ್ಯಹೇದಕ್ಷಾ ” ಅಂತನ್ನೋ ಮಹಾಭಾರತೋಕ್ತಿನಾ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತೇ ಹಾಕೊಂಡಿರೋ ನಮ್ಮನೆ ಅಕೆಗೂ ಮುಕ್ತೆಂಗನ್ನೂ ಒಪ್ಪೋವರ್ಗೂ, ಗಂಡ್ಲೆಂಡ್ಲೂ ತಮ್ lectureಗಳ್ಲೆ ಸಿಪ್ಪುರ್ವಿನ್ಯೊಂಡ ಠರಾವ್ ಗಳೆ ಮನೇ ಹೆಂಗಸ್ತ್ರೂ “ ಹೂ ” ಮುದ್ರೆ ಒತ್ತಿದ್ರೆತಾನೇ ಜಾರೀಗೆ ಬರೋದ social reform resolution ನ್ನುಗಳೂ ?

ರಾಮಣ್ಣ :— ಕ್ಷಮಿಸ್ತೆ! . . . ನಿಪ್ಪಂಸಾರಾ ಜರಗ್ನೋಬೇಗ್ತುದ್ರೆ ನಿಮ್ಮನೇ ಹೆಂಗ್ಲೆ ಕೈಯಿರೋದು, ನೀವು ಮೀ ತಿ ಯಿ ಂ ದ್ಲೆ ಟ್ಟಿ masculine ಅಗಿರೋದು, ನಿಮ್ಮಪ್ಪೆಲೆ lecture ಕೊಟ್ಟೆ ನನ್ನ ಸ್ವಲ್ಪಾ . . ಕೋಪಿಸೊಬೇಡಿ. ನಿಮ್ಮ daughterಗೆ ten ಅಗ್ತಾ ಬಂತು. ನೀವು ಮನುಷ್ಯರಾದ್ರೆ ಗಂದ್ಲಾದ್ರೆ . . . ಮೈನೆರೆದ್ದೇಲೇನೆ ಮದ್ದೆ ಮಗಳ್ಲೆಂತ ಮುಷ್ಯರಾ ರಿಡ್ಡು ಸಾಧಿಸಿ ನಿಪ್ಪುತೊನಾ! ಅವಾಗ “ ಸೋಭರ್ತುಯೋಗ್ಯಹೇದಕ್ಷಾ ”ಂತ ಭಾರತ ಭಾರತಾನೆ ತಳ್ಳಿಳ್ಳಾಡಿ ಭರತ್ಯಾತೆ ಮಾನಾನ ಬಚಾಯಿಸ್ತೆ ಹಾಗಾಗುತ್ತೆ !

ರಾಯ :— ಒಪ್ಪೇ ನ್ವಾಮಿ ! . . ಒಪ್ಪೆ! ಮನೆ ಯಜ್ಞಾನ ಗಂಡ್ಲಂತಂದ್ರೂನೂವೆ, ತಂದೆ . . ಇಲ್ಲ ತಾಯಿ, . . . ಇವರ ಮಾತ್ಲೆ ಎತ್ತಾ ಕ್ಕೂಡ್ಲೊಂತಿರೋವಗತೀ ಏನು! ? ನೋಡಿ!

Post-puberty marriageನಲ್ಲಿ ನನಗ್ಗುಂಜಿ ಇದ್ರೂನೂವೆ, ಎಪ್ಪತ್ತರ್ಷ ತುಂಬಿದ್ದು ಮ್ಮಜ್ಜಿ ಹತ್ತರ್ಷ ಕೂಡ ತುಂಬದ ನಮಾ ಸಾತೂ ಮದ್ದೇನ ಈ ವರ್ಷವೇ ನೋಡ್ತಿದ್ರೆ ಭಾವೀಲ್ದ ಮ್ಹಿ ಸಾಯ್ತೇನೇಂತ ಕೂತಿದ್ವಾಳ್ಲ್ಲಾ, ಇದಕ್ಕೇನೂಡೋಬ್ಬಾನು?

ರಾಮಣ್ಣ : - Ri-di-cu lous! ಇದೇ ಹೆಂಗನ್ನ ಹೆದ್ರಿದ ಗಂಡ್ಸೆದಿರ್ಗೆ, ಹೆಂಡ್ತಿಗಕೂ ಆಮ್ಮಗೂ ಅಜ್ಜಿಗೂ ಆಡೂ ತುರುಫ್ತಾನು
 “ಬಾಯ್ಬೆಟ್ಟಿ ಭಾವೀಲ್ವೀತ್ತೇನೇ”ಂತ. ... ತುರುಫ್ತೇಲ್ತುಫ್ತು!
 ಮನೇ ಭಾವೀ ಮುಚ್ಚಿ, ನಲ್ಲಿ ಇಡೀ ನೀರಿಗೆ.

Iyeru:—ಅತು ಾಗೋಡೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮೀ! ತೊಟ್ಟವ್ರಮಾತು ಚಿನ್ನವರೂ ಕೇಳವೇಕೂ ಅಂಬೋದೂ institution ಆಗಿಯೋಗಿತೆ, Indian ಮನೆಕಳೆಲ್ಲೆ!

ರಾಮಣ್ಣ :—Such institutions must be broken
 uprooted!

Iyeru:—ಅತು impracticable ಸ್ವಾಮಿ! ಈಕ ನೋಡಿ!
 ರಾಜಾ ಮ ರಂ ನಾ ಚಿಕ್ಕದಾಕಿರೋವಾಕಾ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಪಿಚ್ಚಿಹಾಕಬಹುತು ತೊಟ್ಟತಾತ ಮೇಲೆ ಒಂದು institution ಆಗಿ ಓಗುತ್ತದೆ ರಾಜಾಮರಂ.

ರಾಮಣ್ಣ :—“ ರಾಜಾಮರಂ ”! ಅದೇನೈರಾ?

Iyeru :—ಮರಾಂ ತೊಟ್ಟಮರಾಂ ಹೆಂಗಸರು ಶುತ್ತಿ ಶುತ್ತಿ
ಬರುವತು ... ಪ್ರತಕ್ಷಣಾಂ ಮಾಡುವತಾಂ ನಮಸ್ಕಾರ
ಮಾಡುವತು . . . ಮಕ್ಕಳು ಉಟ್ಟುವತು . . ರಾಜಾಮರಂ !

Iyengar :—ಇದೇನದ್ಬುಧೋಂ ! ಪಸದ್ಬು ಪರೋರ್ಮನಾರ್ !
ಅದೆನ್ನಾದ್ರಿಮರಂ ?

Iyeru :—ಎನ್ನಾ ? ಪರ್ಕರಮರಮಾ ? ಎನ್ನ ಭಾಷೇನ್ನೆ ನಚಿಂಡಿಕ್ರಳಾ,
ನೀಂಗೋ ?

Iyengar :—ತಮ್ಮನ್ನಾ ನೆನಚ್ಚೊಂಡಿಕ್ರೇನು ನಾನು.

Iyeru :—ನೆ ನ ಚಿ ಂ ಡಿ ಕ್ರ ಫ ಬಾಷೆಯೆ sunlight soap ತೇಚಿ
ಕಶಕ್ಕಿಒಣತಂಗೋ !

[ರಾಮಣ್ಣನಿಗೆ] ಇಲ್ಲಿ ನೋಟೇ ! ಎನಕಾ ಕನ್ನಡಂ
ಕೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ನಿಮಕು tamil ಕೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ಇಂತ
Iyengarಕೂ ರೊಂಡು ಪಾಷೆಯಾಂ ಕೊತ್ತಿಲ್ಲಾ
ಅಲ್ಲತೆ ಕೊತ್ತಿಲಾನ್ತಾಂ ಕೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ನಿಮ್ಮ ಕನ್ನಡ
ವಾಷೆಕಿ ತೋಲಿಯುರಿಚ್ಚಬಾಳೆ ಅಣ್ಣೊನಾ ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರು !
ಎಂಗ ವಾಷೆಕಿ ಮೋರ್ ಮಚ್ಚಿಕೆ ಉಳೀನ್ನ ಎಂಗಪೇರು.
ಇಂತ Iyengarಲು ಬಾಷೆ ಓಂಗ ಬಾಳೇ ಅಣ್ಣು
ಎಂಗ ಮೋರ್ ಉಳೀಲೆ ಪೆಶಂಚೊ ತಿನ್ನುವ ವಾಷೆ !
ಈಕ ನಾವು ಅಟುವ ಮಾತು post puberty marriage
.....widow re-marriage. ಮನೆ ಹೆಂಗಸರ ಮಾತಿನ

ಮೇಲೆ ಮರ್ಯಾತೆ ಇರ್ಯರ್ಕರ ನಮ್ಮ ಕಳ್ ಕೈ ನಿಮ್ಮ
Idealistic lecturoo ಪ್ರಯೋಚನವೇ ಇಲ್ಲ.

ರಾಮಣ್ಣ :—[ಪಟಾಟೋಪದಿಂದ] ಪ್ರಯೋಜನಿಲ್ಲಾ ! Of course
ಪ್ರಯೋಜನಿಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ! ನಾನೊಟ್ಟೆ lecturoo
ನಿಮಗಲ್ಲಾ ಹೆಂಗಸರಗೈದರೊಂಡಿರೊ ಹೇಡಿಗಳಲ್ಲಾ !
..ಹೋಂ ರೂಲೂ, Home Ruloo, ಅಂತ ಹೇಳುತ್ತಾ
Homeನಲ್ಲರೋ ಹೆಂಗಸರೈಲಿ ಜುಟ್ಟೂ ಮೀಸೇನೂ
ಕೊಟ್ಟಿಟ್ಟು ಕಂಗೆಡೋ ಕ್ರಿಮಿಗಳಲ್ಲಾ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು ನಾನು,.....
ನನ್ lectureನಾ !.....

[ಕನಿಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೂವ್ವರನ್ನೂ ಈಪ್ಪಿಸಿ] ಹಯ್ಯೋ !
.... ಸಿಂಮಾಡಲ್ವೋಗಿ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಸ್ವರಾಜ್ಯಾಂತ ಸೀತ್ಯಾರ
ಮಾಡೋ ಸಿಂಹಗಳೂ ಮತ್ತೂರ್ಗೆ ರೈಲ್ವೆತ್ತೂನೂವೇ
ತೋಳಗೂ ... ತಮ್ಮೇರಿಗೆ ಕಾಲ್ವಾಕೋನಾಗ ಕತ್ತಿಗೂ
....ಇನ್ನಪ್ಪಿರೋಗುರುತ್ತೂನೂವೆ ಬೆಕ್ಕುಗೂ ಆಗಿ, ಇನ್ನನ್ನನೇ
ಹೊಸಲ್ವಾಟತ್ತೂನೂವೆ ಮನೆ ಆಕೇಗೆ ಬೆದಕೊಂಡು
ಮೂಲೇಲ್ವುದಕೊಂಡು ಮೂತಿ ಮುಚ್ಚಿಕ್ಕೋ ಮೂಗಿಲಿ
ಗಳಾ!! ನಿಮಗಲ್ಲಾ ನಾನೊಟ್ಟೆ ನನ್ನ lecturoooo !!
ಗಂಡಸರೆ !! ಗೈರತ್ತಿರೋ ಗಂಡಸರೆ !!

[ಹೋರಾಡಿ ಗೆದ್ದ ಹುಂಜದಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾ, ಹಿಗ್ಗುತ್ತಾ ರಾಮಣ್ಣನು
ಹೊರಡುವನು.]

ರಾಯ :— [ಬೆಚ್ಚಿಬಿದ್ದು—ರಾಮಣ್ಣನು ಹೋದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಸಭಕ್ತಿ
 ಭೀತಿಯಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತಾ] ಕ್ಷಮಿಸಿ ಸಾರ್ ! ಈ ಪ್ರಾಣಿ !
 ಮಹಾಪ್ರಾಣಿ ! ನಮ್ಮಂಥಾ ಗಂಡಸ್ರಗುಂಡ್ಲೇನೆ ಕುಗ್ಗಿಸಿ
 ಕರಗ್ನೋವಾಗ ಈ ಹೆಬ್ಬುಲಿ ಫರ್ಜನೇನಾ
 ಈತನುನೇ ಹೆಂಗಸು ಹ್ಯಾಗ್ತಾನೇ ಸಹಿಸಿ ಬದುಕುತ್ಯೋ ಕಾಣೆ.
 ಬನ್ನಿ ಹೋಗೋಣಾ ನಮ್ಮವ್ವಣೇ ಬರ್ಹೋವೋ
 ಮನೇಲಿ, ಸಾಭಾರ್ಯಾಯಾಗ್ಯಹೇದಕ್ಷಾ!

[ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ]

ದೃಶ್ಯ : ಮೂರನೆಯದು

ಸ್ಥಾನ :—ರಾಮಣ್ಣನ ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಕೋಣೆ.

ರಾಮಣ್ಣ :—[ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಕೋಣೆಯ ಹೊರ ಹೊಸಲನ್ನು ದಾಟಲು ದೃಶ್ಯಕ್ಕಾಗಿರುವ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು] ಅದ್ಯಾಕಮ್ಮ ಹೀಗ್ನಂತಿಧೀಯಾ ?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—ಅದೇ ನನಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ನಿಮ್ಮಪ್ಪನ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಮಾಡಿದ್ಯಲ್ಲಾ, ಅವನ್ನು ಚಿತೆ ಮೇಲೆ ಎರಡು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಬೂದಿಯಾಗಬೇಕೂ ಅಂತಿದ್ದ ನನಿಗೇ, ಹಸುಮಗುವಾಗಿದ್ದ ನಿನ್ನ ಸಾಕೋಕೇ ಅಂತ ನಿಮ್ಮಪ್ಪ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರೂ ಬಿಟ್ಟಿಟ್ಟು ಹೋದ ಈ ಮನೇಲಿ ಆ ಮೊದಲನೇ ಮಾರಿ ಸತ್ತದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಯೋವರಿಗೂ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೊಂಡು ಸುಮ್ಮಿರದೇ, ಬೇಡ ಬೇಡ ಬೇಡ ಅಂತ ಬಡ್ಡೊಂಡ ನನ್ನಾತನ್ನೆ ತ್ತಾಯಕಿ ಈ ಎರಡನೇ ಕಿರಾತಕೀನಾ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಮನೆಗೆಳಕೊಂಡಾ ಬಂದಾರಭ್ಯ ಮುಳ್ ಮುತ್ತುಗದ ಮರದ ಮೇಲ್ನು ಭೀತಾಳ್‌ನಾಡಿಗೆ ಸೂರಿಗೆ ಕಾಲು ನೆಲಕ್ಕೆ ತಲೆಯೂ ಆಗಿ ತೂಗಾಡೋದು ಬಿಟ್ಟು ಸರ್ವರ ಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ನೆಟ್‌ಕೊಂಡು ನಿಂತಿರೋಕೆ ನನಗೆಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆ ಬಂತೂಂತ, ನನಗೂ ಅದೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ !!

ರಾಮಣ್ಣ :—ಅಮ್ಮಾ ! ಅಪ್ಪ ದಿವಂಗತನಾದಾಗ,

“ ತಿಸ್ರಃ ಕೋಟ್ಯೋರ್ಧ್ವ ಕೋಟೀಚ ಯಾನಿರೋಮಾಣಿ ಮಾನವೇ |

ತಾವತ್ಕಾಲಂ ವಸೇತ್ಸ್ವರ್ಗೇ ಭರ್ತಾರಂ ಯಾನುಗಚ್ಛತಿ || ”

ಎಂಬ ಪುರಾಣೋಕ್ತಿ ಪ್ರಕಾರ ಅಪ್ಪನ ಜತೇಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸುಖಗಳೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸೋದ್ನ ಬಿಟ್ಟಿಟ್ಟು“ ಆತ್ಮಾ ವೈ ಪುತ್ರನಾಮಾಸೀ ” ಅಂತ, ಅಪ್ಪನೇ ನಾನು ಅಂಬೋ ಭಾವದಿಂದ ಈ ನನ್ನ ಬೆಳಸಿದ ನೀನು ಈ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿದುರಗೆ ಹೀಗೆ ಕಷ್ಟಪಡೋದು ನನ್ನ ಹೃದಯಾನ ಇರೀತಿಥೆ.....ಇದೊಂದೆ ಕಡೆ. ಇನ್ನೊಂದೆ ಕಡೆಯೋ, ನೀನು ಬೇಡ ಬೇಡಾಂತೆಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಹುಚ್ಚುಟ ಹಿಡ್ಡು ಈ ಎರಡನೇ ಮದುವೇ ನಾಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದು, ಪಿತೃವಾಕ್ಯಪರಿವಾಲಕನಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಹೆನರ್ದು ಮಾ ತೃವಾಕ್ಯೋಲ್ಲಂಘಕನಾದ ಈ ಘಾತುಕನಿಗೆ ಅದೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟದ್ದು, ಹೃದಯಾನ ಕೊರೀತಿಥೇಮ್ಯಾ.....ಕೊರೀತಿಥೆ. ಆದರೂ ಈ ಹಸುಳೆ ನಿನ್ನ ಮಗೂ ಅನ್ನೋದ್ಮರೀದೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳೋದು ನಿನ್ನ ಭಾರಾಮ್ಯಾ ! (ಬಿರುಸಾಗಿ) ಆದರೆ ಈ ಪಿಶಾಚಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೇನೂ ಶಂಕೆ ಇಟ್ಟೋ ಬೇಡಮ್ಮಾ !

“ ಸ್ತ್ರೀಣಾಮ್ ಶುದ್ಧ ಸ್ವಭಾವಾನಾಂ ಪತಿರೀವೀಶ್ವರ ಪ್ರಭುಃ ”

ಅನ್ನೋ ಭಾರತೋಕ್ತಿಗೂ “ ಪತಿಮಾತಾ ಪರಾಗತಿಃ ” ಅನ್ನೋ ಆಕಾಶೋಕ್ತಿಗೂ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಕದಲಿದ್ದೋ ಕೈಕಾಲು ಮರಿದು ಒಲೇಲಿಟ್ಟು ನೀರ್ವಾಯಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ

ಬೇಯಿಸಿದ ತನುತಲೆಗಳ್ಳ ತೌರ್ಮನೆಗೆ ರವಾನೆನ್ನೋ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶಂಕೆ
ಸದ್ಭೇದವ್ವು ! ನಾರಾಯಣಾ !ದೊಡ್ಡ ಜಮಾನಮ್ಮನೋರಿಗೆ
ಜಪಕ್ಕಿಡು ! ನಾನು ಉಟಕ್ಕೆ ಏಕೋಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ಫಲಾರಕ್ಕೆ
ತಯಾರಾಗಿರಬೇಕವ್ವು !

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—(ನಿಷ್ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾ—ನಿಧಾನವಾಗಿ) ಆಗ್ಲಿ.....ದಿನಾ ಹೀಗೆ
ಹೊತ್ತಿಟ್ಟೊಂಡು ಬರಿಯಲ್ಲಾ, ಮೈಗಾಗುತ್ತೆಯೇ ಮಗೂ ?!

ರಾಮಣ್ಣ :—[ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ] Scylla....dodged ! ಇನ್ನು.....
Charybdis ಎಲ್ಲಿ loom ಮಾಡುತ್ತೋ ಕಾಣೆ ! As the
boy-scouts ಹೇಳೋಹಾಗೆ, I must be prepared ಉ !!

[ನಂಕಮ್ಮನು ಬೋರನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಟ್ರಂಕು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸಿ,
ಅವನ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ, ಒಳಗಿನಿಂದ ಹಜಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.]

ನಂಕಮ್ಮ :—ನಡಿಯೋ !

ಬೋರ :—ಸೀಮೊಗ್ಗೆಗೆ....ಈಟೊತ್ತೆಲ್ಲವ್ಯಾ, ರೈಲೂ.... ?

ನಂಕಮ್ಮ :—ಏಟೊತ್ತಿಗೆ ರೈಲೋ ಆಟೊತ್ತಿನವರಿಗೂ....ಅಲ್ಲಿ ಕುಕ್ಕುರಿಸಿ
ಕೊಂಡಿರೋದು ನಡಿಯೋ !....ಶನಿ !

ರಾಮಣ್ಣ :—ಈಗೇನು ಮಾಡೋದು ?....ಬೆದರಿಸಿದೆನೋ ಬೆದರೋದಿಲ್ಲ.
ನಾನು ಬೆದರಿದೆನೋ double ಬೆದರಿಸ್ತಾಳೆ ! ಇಲ್ಲಾ.....Beg
ನಾಡಿದೋ ಇನ್ನೂ ತಲೆಗೆ ಹತ್ತಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ-ಹೆದರೋದೋ

hopelessoo ; Ergo, mild Surpriseಏ best
methodoo....ಅಲ್ಲ....procedureಊ..... [ಪ್ರಕಾಶ]
ಓ ಹೋ....ಏನಿದೂ ?

ನೆಂಕಮ್ಮ :—ಯಾವ್ಡೇನೂ ?

ರಾಮಣ್ಣ :— ಇ ಇ ದೂ ?

ನೆಂಕಮ್ಮ :—ಇದೇ ?....ಮೇಲಿರೋದು ನನ್ನ ಟ್ರಂಕು ಹಾಸಿಗೆ....ನನ್ನ
ತವರ್ಮನೆಯಿಂದ ತಂದದ್ದು. ಅದನ್ನು ಹೊತ್ತಿರೋ ಹೋತ, ನಿಮ್ಮ
ಜವಾನ.

ರಾಮಣ್ಣ :—ಅಲ್ಲಾ !....ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟದ್ದೂ....?

ನೆಂಕಮ್ಮ :—ಎಲ್ಲಿಗೇನೂ ?....ನಮ್ಮೂರಿಗೆ, ನಮ್ಮನೇಗೆ...

ರಾಮಣ್ಣ :—ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ? ನಮ್ಮ ಮಾವನವರೂ
ಸೌಖ್ಯತಾನೆ ?

ನೆಂಕಮ್ಮ :—ಸೌಖ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಏನು ? ನಿಮ್ಮನೇಲಿ ನೀವೂ ನಿಮ್ಮ ತಾಯೀ
ನಿಮ್ಮನೇಲಿಷ್ಟು ಸೌಖ್ಯವೋ ನಾನೂ ನಮ್ಮ ತಂದೇನೂ
ಅಷ್ಟಕ್ಕಷ್ಟು ಸೌಖ್ಯವಾಗಿರ್ತೀವೆ ನಾಳೆ, ನಮ್ಮೂರಿನಲ್ಲಿ ;
(ಬೋರನಿಗೆ)....ನಡಿಯೋ !

ರಾಮಣ್ಣ :—ಕ್ಷಮಿಸು dear! ಒಂದು three
words ನಿನ್ನ ಕಿವೀಲಿ ; (ಬೋರನಿಗೆ) ಒಳಗಿಡೊ !!

[ಬೋರನ ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ]

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಯಾಕದನ್ನ ಕಲ್ಪಿಡ್ವೀವು ತಿರ್ಗೀ...?

ರಾಮಣ್ಣ :—ಇಲ್ಲೋಡು dear !.....ಹೂಂ!..... good news !
 motherಗೆ consumption ಅಂತೆ! From her
 mother's side; ಅವರಮ್ಮನ್ನಡೆಯಿಂದ! ಡಾಕ್ಟರ್
 ಹೇಳಿದ್ರೆ! ಇಲ್ಲೋಡು dear! ಅಮ್ಮನಿಗೆ rheumatism,
 melancholiaSciatica, Lumbago.....ಹೀಗೆ
 ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರೋ ಜಾಡ್ಯಾನೆಲ್ಲಾ ಜೋಮಾಲೆ ಹಾಕಿಟ್ಟಿಧಾನೆ
 ಅಮ್ಮನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಡಾಕ್ಟರು. ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನಾಂತ
 ಬದ್ವಿದ್ವಾಳೂ? ಇನ್ನೂರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ sensible ಆಗಿ ಸತ್ತಳೋ?,
 ಬದ್ವಿದ್ವಾ! ನಿಂತಳೋ!?, ಅದಕ್ ಬೇರೆ arrangement
 ಮಾಡಿಧೇನೆ....ನಾರಾಯಣಾ!

ನಾರಾಯಣ :— (ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಸ್ವಾಮಿ !

ರಾಮಣ್ಣ :—ನಿಮ್ಮಮ್ಮ ಯಾವಾಗ ಕಾಶೀಗೊರಡೋದು
 (ವೆಂಕಮ್ಮನಿಗೆ) ಕೇಳು dear !

ನಾರಾಯಣ :—ಸ್ವಾಮಿ ಅವತ್ತೀ ಹೇಳಿದ್ರಲ್ಲಾ !....ಅನ್ನೂಲಗಳು ಒದಗ್ಗಿ
 ಅನುಜ್ಞೇನೂ ಕೊಟೆ ತ-ತಕ್ಷಣವೇ!

ರಾಮಣ್ಣ :—ಸರಿ....ಹೋಗು (ನಾರಾಯಣ : ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ) ...ಕೇಳು
 dear! ಇನ್ನೂರಿಂಗಲಲ್ಲಿ ಸತ್ತಳೋ?,....ಬದ್ವಿದ್ವಾ!! ಇಲ್ಲೋ?,

ವಾರಣಾಸಿ ! return ticket ಇಲ್ಲಾ! ...ಸಂಚಯನದವರಿಗೂ
ನಾರಾಯಣಾ ಅಲ್ಲೇ ಠಿಕಾಣೆ....ಇನ್ನೂರೇ ತಿಂಗಳು dear !....

ವೆಂಕಮ್ಮ :—(ನಿಧಾನವಾಗಿ ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾ) ಅದೇನ್ನೂರ್ದಿಂಗಳೂ,
ಅದನ್ನೂ ನೋಡಿಟ್ಟೇ ಹೋಗ್ತೀನೆ.

[ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ.]

ರಾನುಣ್ಣು :—Oh my God !!ಅಲ್ಲಾ ? ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನಾಂತ್ರಿಗೆ
playing off one against the otheroo
ಫಲಿಸುತ್ತೋ ಕಾಣೆ !!

[ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ]

—————: 0 ;—————

ದೃಶ್ಯ : ನಾಲ್ಕನೆಯದು

ಸ್ಥಾನ :—ಪೂರ್ವವತಾ

[ವೆಂಕಮ್ಮನು ಕುಳಿತಿರುವಳು—ಬೋರನು ತರಕಾರಿಯ ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು
ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.]

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ತರಕಾರಿ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ನಿಂಗಡಿಸೋ!

ಬೋರ :—ಯಜಮಾನ್ ರೇಳವುಳ್ಳವಾ ತರಕಾರಿನಾ ಮುಂದಿನ
ಕೋಣೆಗಿಡಬಾರದೂಂತಾ

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಯಾಕೋ ಕಾಣೆ ?

ಬೋರ :—ದಾರಿರೂಮ್ (Drawing Room) ಅಂತೆ
ತರಕಾರಿ, ಅಡಿಗೆ ಬಾಬ್ಬು ಇಂದಿನ ಕೋಣೆಗೆ
ಇಟ್ಟೋಬೇಕೊಂದ್ರೂವ್ರವಾ....ಯ.... ಯಜಮಾನ್ನೂ !

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಇಲ್ಲಿ ಬಾರೋ ! ನಾನ್ಯಾರೋ ?

ಬೋರ :—ಯಾಕ್ರವಾ ? . ಅಮ್ಮಾವರೂರವಾ !

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಯಾರೋ ಸಂಬಳ ಕೊಡೋರೂ ?

ಬೋರ ;—ಯಾಕ್ರವಾ ? ತಾವೇರವಾ !

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ನಿನಗೇ ಸಂಬಳ ಗಿಂಬಳ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣೋದಾದ್ರೆ,
ಇದೇ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮರೀಬೇಡ (Insistently) ಈ ಮನೆಗೆ
ಯಜಮಾನ್ನು ಒಬ್ಬೆ. ಅದ್ವಾನು ! ಅರ್ಥವೇನೋ ?

ಬೋರ : — ಊರುವಾ.

ವೆಂಕಮ್ಮ : — ಹಾಗಾದ್ರೆ ಕೆಳ್ಳಿ !

ಬೋರ : — [ಬುಟ್ಟಿಯನ್ನಿಳಿಸಿ ತರ್ಕಾರಿಗಳನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸುವನು]

ವೆಂಕಮ್ಮ : — ಬಾಕಿ ಚಿತ್ರೆಯೆಲ್ಲೋ ?

ಬೋರ : — ಇಕ್ಕೊಳ್ಳಿ ರವ್ವಾ

[ಚಿಲ್ಲರೆಯನ್ನು ನೆಲದ ಮೇಲಿಡುವನು]

ವೆಂಕಮ್ಮ : — ಸರಿ ... ಹೋಗು. [ಬೋರನು ನಿಷ್ಕ್ರಮಿಸುವನು] [with
a far away look around] ನನ್ನ ಕೈ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಬೀಗದ ಕೈ
ಎಲ್ಲೀ ? ... ?

[ಹುಡುಕಲು ಎದ್ದು ಒಳಗೆ ಹೋಗುವಳು]

ರಾಮಣ್ಣ : — [ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಹಠಾತ್ತಾಗಿ] ಬೋರಾ !!!

ಬೋರ : — (ಓಡಿ ಬಂದು) ಬುದ್ದೀ !

ರಾಮಣ್ಣ : — ಇದೇನೋ ಇದೋ ?

ಬೋರ : — ಯಾಕುದ್ದೀ ? ತರ್ಕಾರಿ ಬುದ್ದೀ !

ರಾಮಣ್ಣ : — ಕಣ್ಣಾಣುತ್ತೀ ?ಹಾಗಾದ್ರೆ ಕಿವೀನು ಕೇಳಿಸಾ
ಬಕುದು ! ಆ ಹೊತ್ತೇನೈಕ್ಕೆ ನಿನಿಗೇ ?

ಬೋರ : — ತರ್ಕಾರಿ ಇಂದಿನ ಕೋಣೆ ಒಳ್ಳೆ ಇಡ್ಡೇಕೂ.... ಅಂ... ..
ತಾ ಬುದ್ದೀ.

ರಾಮಣ್ಣ : — ಮತ್ಯಾಕೋ ಇಲ್ಲಿದೆ ?

ಬೋರ :—ಯಜನಾನು.... ಇಡ ... ಬೈಯದು ...ಅಂ....ತಂದು ಬುದ್ದಿ !

ರಾಮಣ್ಣ :—ಇಡಬಾರದು ಅಂತ್ಯೇಳಿದ್ದೇನೆ ನಾನು ! ಇಡಬೈದು ಅಂತ್ಯಾರೋ ಹೇಳಿದ್ಯು? ಈ ಮನೇಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನಾನೋ ಯಜನಾನೂ ?

ಬೋರ :—ಒಬ್ಬರೇ ಒಬ್ಬರು ಬುದ್ದಿ ! ಅವ್ಯಾವ್ರೇಳವರೆ.....ಅದೂ ತಾವೇ ...ಅಂತ.

ರಾಮಣ್ಣ :—[with great relief ; triumphantly] ಹಾಗಾದರೆ ಒಪ್ಪೊಂಡ್ರು....ನಾನ್ಮನೇಯಜನಾನೂಂತ !

ಬೋರ :—ಅಲ್ಲ ಬುದ್ದಿ !ತಾವೇತಾವೇ.....ಅಂತ.

ರಾಮಣ್ಣ :—I see ! There is only one master in the house and that is the mistress !! ಇನ್ ನನ್ಮಾತ್ ಸುಳ್ಳಾಗ್ಗಿರೋಕೇ ಆ ಮುಂದಿನೈಟ್ಟಾಕಲ್ ನಾ, ಹಿತ್ತಿಲ್ ಬಾಗಲ್ ಗ್ವಾಕಿಸ್ ಬಿಡು.....ತೊಲಗು ! ನೀನ್ ನ್ನ ಕಣ್ಣಿ ದುರ್ಗೆ ಇರಬೇಡ !

[ಬೋರನ ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ]

(collapsing into a chair) ...ಹೀಗೆ ಜವಾನೈದಿರಗಿಲ್ಲಾ ಹೀಯಾಳ್ಸೋಕೆ ಸುರುವು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟೆಲ್ಲಾ !.....What about my position? ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ marriageನಲ್ಲಿ

ಕಣ್ಣಿಡೋಕೆ ಅರಿಯದ ಕೂಸಾಗಿದ್ದು . awfully simple
 ಆಗಿದ್ದೋಳೂ ಈಗ... ..she has become simply
 awful! ಈ ಬಾಬತು ಗಾನಾ ಬೈಲಿಗೆ ಬಿತ್ತೋ ಬೋಳಿಸ್
 ದ್ದಾಗೇ ನನ್ನ reputationoo. I know what it is !
 She has non-entetised me ! ಈಗ್ಲೇ assert
 ಮಾಡಿಕೊಂಡನೋ ನನ್ನ positionನಾ. ", ಬದಿಕ್ಕೇ!....
 ಇಲ್ಲದಿದ್ದೋ?, I shudder to think what
 may happen !. ... Oh ! Eight O'clock!.....
 still no coffee ! Good ... excuse!....ಲ್ಲೇ !!

[Sail in ವೆಂಕಮ್ಮ]

ರಾಮಣ್ಣ :—(ಕಿರುಚುತ್ತಾ) ಘಂಟೆ ಎಷ್ಟೇ...? .

ವೆಂಕಮ್ಮ :—(ಸ್ವಗತ) ಸರಿ ! ..ಬೆಳಕುರಿಯೊ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ
 ಬಿಟ್ಟರೆ ಹೀಗೇಇನ್ನು ಸಂಜೆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸೂರು ಮುರುದು
 ಬಿಡುತ್ತೋ ಏನೋ ಕಾಣೆ ...ಇದನ್ನೀಗ್ಲೇ ಅಡಗಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕು !
 (ಪ್ರಕಾಶ) ...ಏನದಾ ಕೇಳಿದ್ಲಾ ?

ರಾಮಣ್ಣ :—ಅಲ್ಲಘಂಟೆ...ಬಿ ...ಎಷ್ಟುಊಂತ ಕೇಳಿದ್ದು.....

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ನನ್ನೇಳೇಪ್ರಯೋಜನ ? ನನಗ್ಗಡಿಯಾರ ಕೊಂಡ್ಯೋಡೋ
 ಯೋಗ್ಯತೆ ನಿಮಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಕೇಳದರೆ ಸಾಲ್ದೇನೋ ?.....ಗಜದ
 ಹಾಗೆ ತಾವ್ ಗಡಿಯಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸರಪಳಿ ಹಾಕೊಂಡು ಜೇಬಿ
 ನಲ್ಲಿಟ್ಟೊಂಡು ನನ್ನ ಕೇಳುತ್ತೆ ಗಂಡಸು, ಘಂಟೆ ಎಷ್ಟು ಅಂತ !

ರಾಮಣ್ಣ :—ಘಂಟೆ.... ನನಗೊತ್ತೂ ...

ನೆಂಕಮ್ಮ :—ಗೊತ್ತಿದ್ದೂ ಕೇಳಿದಿರಾ ! ಇದೇನ್ ಅತಿ ಬುದ್ಧಿಯೋ ?....
ಹುಚ್ಚೋ ? ಗಂಡಸಿಗೇನ್ ಎರಡೂ ಒಂದೇ..... !

ರಾಮಣ್ಣ :—ಅಲ್ಲಾಆ ಕಾಫೀಗ್ಯಾಕಿಷ್ಟೊಯ್ಯತ್ತೂ.....ಂತ....

ನೆಂಕಮ್ಮ :—ಕಾಫೀಗ್ಯಾಕಿಷ್ಟೊಯ್ಯತ್ತಾಯ್ತೂ ಅಂತ ಕೇಳೋಕೆ.....
ಇಷ್ಟೊಂದು ಬಳಸುಕೊಂಡು ಬಳಸುಕೊಂಡು ಪ್ರಶ್ನೇನೋ ?
.... ..ಲಾಯರಿ ಅಲ್ವೇ ಲಾಯರಿ !..... ಇಷ್ಟೊಯ್ಯತ್ತೇನೂ ?
.... .. ಹಾಲ್ನೋನು ಎಷ್ಟೊಯ್ಯತ್ತಿಗೆ ಬರ್ರಾನೋ
ಅಷ್ಟೊಯ್ಯತ್ತಿಗೆ !ಹಿಂದಿನಾರ್ತಿಗಳ ಲೆಖ್ಪಾಅನೂ ಬಾಕೀ
ಇಟ್ಟೊಂಡು, ಬೆಳ್ಳಂಬೆಳ್ಳಕು ಹರಿಯುತ್ತಲು ಸರಸರಾಂತ ಬಂದು
ಸುರಿದ್ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗೋಂದ್ರೆ ಎಲ್ಲಾಗುತ್ತೆ. ? ನಿಮ್ಮ ಚಾಟೂಕ್ತಿ
ಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟೊಂಡು ಕುಣೀತೀರೋಕೆ ನನಗೆ
ಬಿಡುವಿಲ್ಲಾ ! ಕೆಲಸಗಳ್ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬಿದ್ದಿವೆ ! ತಕ್ಕೊಳ್ಳಿ !

[ಕಾಫಿ ಚೊಂಬು-ಲೋಟಗಳನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲೆ ಕುಕ್ಕುವಳು]

ರಾಮಣ್ಣ :—(ಕಾಫಿಯನ್ನು ಲೋಟಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿಸಿನೋಡಿ) ಏನೇಇದು....ಆ
....ಏನೇ ಇದು ಈ ಕಾಫಿ.... ಬಣ್ಣಾ.....?

ನೆಂಕಮ್ಮ :—ಬಣ್ಣವೇನು, ಕಾಫಿ ಬಣ್ಣ ! ಬೆಳ್ಳಂಬೆಳ್ಳಗೂ ಇರಬೇಕೂ,
ಕಾಫೀಂತಲೂ ಆಗಬೇಕುಲೂಂದ್ರೆಲ್ಲಾಗುತ್ತೆ !...ಏನು ಕಷಾಯಕ್ಕೆ
ಹಾಲೋ ಹಾಲಿಗೆ ಕಷಾಯವೋ ?.... ಈಹೊತ್ತೇನ್ ಬಣ್ಣಾಂತ

ಪ್ರಾರಂಭಿಸ್ ಬಿಟ್ಟೇ? ಆಹೊತ್ತು ಬೆಂಡೋಲೆನಾತೆತ್ತಿದಾಕ್ಷಣವೇ
 “ ಮಿಕ್ಕೋರ್ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ್ಪಡೋಕೆ ನಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದಾ
 ಕಾಸ್ತಿತ್ತು ಕೊಂಡ್ಕೊಂಡು ಯಾಕ್ತಗಲಿಸ್ಸೋಬೇಕ್ ಕಿವಿಗೇ?,
 ತನ್ ಕಿವಿಲಿರೋದು ತರಪಾಗಲೀ ಹರಳಾಗಲೀ ತಾನೋಡಿ
 ಸಂತೋಷ್ಪಡೋಕೆ ಕಿವಿಲೇನೂ ಕಣ್ಣಿಡಲಿಲ್ಲಾ ಭಗವಂತಾ”ಂ
 ತಂದ್ರಲ್ಲಾ!.... .ಈಗ ಅದೇ ಭಗವಂತಾ ಕಾಫಿ ಬಣ್ಣಾನೋಡಿ
 ಆನಂದ್ಪಡೋಕೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬ ಕಣ್ಣುಗಳು ಹೊತಿಟ್ಟಿ
 ದಾನೇನೋ! ..ಕ್ಕುಡ್ಡಿಲಿ ಅಂದ್ರೇ.....ಓಹೋ!

ರಾಮಣ್ಣ :—ಏ... ..terrible ಏ . ನಿನ್ನ tongueoo!

[ರಾಮಣ್ಣನು, ವೆಂಕಮ್ಮನು ಕೊಟ್ಟ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಒಂದು ಗುಟುಕು ಕುಡಿದು,
 ಅದರ ರುಚಿಯನ್ನು ವದನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಸುವನು]

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಇದೇನು! ...ಏನಿದು ಮೋರೆ ವಿಕಾರ? ...ಕುಡಿಯೋದೇ
 ಕಾಫಿನೋ ಕೈಯೆಣ್ಣೇನೋ?

ರಾಮಣ್ಣ :—ಅಲ್ಕಾಣೇ!ಕಹಿ! ಸಕ್ಕರೆ! ಸಿಹಿ....ಉಂ.

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಎಷ್ಟೊ ತ್ತೂಂತ ಎಗರಾಡಿದ್ದಾಯ್ತು. ಬಣ್ಣನೋಡಿ
 ಬಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾಯ್ತು. ಈಗ ಕಹಿ ...ಸಿಹಿ....ಅಂತ್ಲೇಳೋಕೇ....
 ನರ ಇದೆಯೇನೋ....ಗಂಡಸ್ಸೆ....ನಾಲ್ಗೆಲಿ....?

ರಾಮಣ್ಣ :—ಲೇಏ!!....ನನ್ನಾಲ್ಗೆಲಿ ನರವಿರೋದು ಹಾಗಿರಲಿ ಏ!
ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ brake ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೇನೇಏ!....
 What a metallic mouth ಏ ನಿಂದೂಲೂ.....?

ನೆಂಕಮ್ಮ:—ಇದೊಂದು ಜಾಣತನ ಗಂಡಸರ್‌ದು! ಚರ್ಚೆಗೆ ಮಾತು
ಹೊರಡದಿದ್ದೇ ಸರಿ .. ಇಂಗ್ಲೀಷು!....

[Exiting; to Bora]—ಬೋರಾ! ರಾಯರು ಕೋಣೆ
ಬಿಟ್ಟೋದಾಗ ಹೇಳೋ ನನಗೆ!

[ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ]

ರಾಮಣ್ಣ:—Too lateಲು? Hಹಾಗಾರೆ too lateoo? ಈ
tigrassನ tame ಮಾಡೋದು ...too lateoo !!

[ರಾಮಣ್ಣನು ಅವಾಕ್ಯಾಗಿ ಅವಳು ಹೋದ ಕಡೆಯನ್ನೇ ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡಿ,
ನಂತರ ಹತಾಶನಾಗಿ ತಲೆಯನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮೇಜಿನಮೇಲೆ ತಗ್ಗಿಸುವನು]

ದೃಶ್ಯ : ಐದನೆಯದು

ಸ್ಥಾನ :— ಅದೇ.

[ನಾರ್ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ತುದ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು]

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ನಾರಾಯಣಾ! ಈಳಿಗೆ ನುಣೆ ತಕ್ಕೊಂಡ್ಬಾರೋ

ಹಾಗೇನೇ ಒಂದಡಕ್ ನೊಳಗೆ ನೀರೂನೂ....

ನಾರಾಯಣ :—(ತರುವನು)

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ನಿನ್ನಾಫೀ ಅಂಗ್ಗೀಯಲ್ಲಾ ಯತ್ತಾಯ್ತೇನು?

ನಾರಾಯಣ :—ಇಲ್ಲಮ್ಮ.

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಯಾಕೆ? ಎಂಟೈಂಟೈಗಿಲ್ತೇನು ಇನ್ನೂ?

ರಾಮಣ್ಣ :—(ಒಳಗಿನಿಂದ) ನಾರಾಯಣಾ!

ನಾರಾಯಣ :—ಇದೋ ಬಂದೆ ಸ್ವಾಮಿ!

[ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ]

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಇದೇನಲ್ಲಾಟೆ ಆಫೀಸು ರೂಂನಲ್ಲಿ?

ನಾರಾಯಣ :—(ಪುವೇಶಿಸಿ) ಅವಮ್ಮಾ ನಾಲಕ್ಕೆನಕ್ಕಾಫೀ ಆಗ್ಗೇಕಂತೆ.

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಗೊತ್ತು! ವರುಷ್ಟಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲದ ಸ್ನೇಹೋಪಚಾರಗೈಲ್ಲಾ

ಈ ಎಲೆಕ್ಷನ್ (election) ಕಾಲ ಬಂದೈ ಪುರು!

(Vote) ವೋಟುಗಳ ಬೇಟೆಯೇನೋ! ಹೀಗೆ ಕಾಫಿ ಕೊಟ್ಟು

Carನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸ್ಕೊಂಡ್ಕೊಂಡ್ಕೊಂಡ ವೋಟುಗಳಿಂದ

ಯದ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲದ್ದೇನು ಸ್ವಪೋ ಕಾಣೆ!
 ಈಗಿನಿಷ್ಟ ನಕ್ಕೆ ಪುಡಿ ತಂದೂ....

ನಾರಾಯಣ :—ಪುಡಿ ಇದೇಮ್ಮು ಡಬ್ಬದಲ್ಲೆ!

ನಂಕಮ್ಮ :—ಡಬ್ಬದಲ್ಲೆ ಪುಡಿ ಇದೆ ಗೊತ್ತು: ನಾಳೇ ಕಾಫೀಗೆ....
 ಮನೆಗೆ. ನಿನ್ಯಾಫೀ ಅಂಗ್ಲಿ ಎತ್ತದೊಳ್ಳೇ ಕೆಲಸವಾಯ್ತು.
 ಆ ಸೋದಿಸಿದ್ದುಟ್ಟೇ ಮೇಲೆ ಒಂದನ್ನರಿ ಹಾಕಿದ ಪೌಡರ್ನ ಮರ್ಮೋ
 ನೀರ್ನಲಾಕಿ ತಿರಗ್ಗುರಿಸಿ ಸೋದಿ, ಒಂದಷ್ಟುಹಾಲಾಕಿ
 ಹೋಗ್ಗುರಿ! ಸಕ್ರ ಜಾಸ್ತಿ ಹಾಕು, ಏನೂ ಗೊತ್ತಾಗೋದಿಲ್ಲ.
 ಇನ್ನಾಳೆಯಿಂದ ಆವತ್ತಾವತ್ತಾಕಿದ ಪುಡೀನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ
 ಬಿಸಿಲಾಡೀಲಿಟ್ಟು ಡಬ್ಬಕಾಕಿಡು,—ಮಾರನೇ ದಿನದ ಎಲೆಕ್ಷನ್
 ಕಾಫೀಗೆ—ಈ ವೋಟುಗಳ ಬೇಟೆ ನಿಲ್ಲೋವರೆಗೆ. (ನಾರಾಯಣನು
 ಹೊರಡುತ್ತಿರಲು) ಇಲ್ಲಾ....ಈ ವೋಟುಗ್ಗು, ಸಂಪಾದನೋ
 ವಿಜೃಂಭಣೇಲಿ ಮೈಮತೊಂದ್ವೇಳೆ ಊಟಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲದೂ
 ನಿಲ್ಲಾರು; ಒಂದ್ವೇಳೆ ಅವರಿರೋಸಪ್ಪಕ್ಕ ದಪ್ಪಕ್ಕೆಹಾಕು ಎಲಿಗೂ.
 ಬಂದ ಸ್ನೇಹಿತರ್ಗೆಲ್ಲಾ ಸಣ್ಣಕ್ಕೇಲ್ಲನುಮಾರಾಧೆ ಮಾಡಿದ್ವೆ
 ಮೂರ್ಧಿನ್ನೆಲ್ಲೆ ಮನೇ ಮಾರೊಂಡ್ ಮೈದಾನದಲ್ಲೆ ನಿಲ್ಲ
 ಬೇಕಾಗುತ್ತೆ ಕೈಚಾಚ್ತಾ.... !

ನಾರಾಯಣ :—ದಪ್ಪಕ್ಕೆ ರಾಯರ ಮೈಗಾಗೋದಿಲ್ಲವ್ಯಾ?

ನಂಕಮ್ಮ :—ಗೊತ್ತು. ಅವರಿಗ್ಗುಟ್ಟಿಗೋದೀ ಅಕ್ಕೀ ಹಾಕ್ಪೆಡು—ಅನ್ನಾ
 ನೋಡಿ ಡಯಾಬಿಟಿಸ್ಸಂತ (Diabetes) ಹೇಳ್ಕೊಳ್ಳೋ
 ಜಾಣ್ತನವಿದೆ ಅವರಿಗೆ.

ನಾರಾಯಣ :—(Hesitatingly) ತ್ತುಪ್ಪಾಮ್ಮಾ ?

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಎನ್ನುಪ್ಪಾಮ್ಮಾ ?

ನಾರಾಯಣ :—ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ ಹ್ಯಾಗ್ಗೊಡಿಸೋದಮ್ಮ ?

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ದೊಡ್ಡಿಳ್ಳೇಲಿಕಾಸಿತ್ತುಪ್ಪತುಂಬೊಂಡು ಅಂಗ್ಗೀ ತುಪ್ಪಡಕ್ಕಲ್ಲಿ ಭದ್ರವಾಗಿ ಹಿಡೊಂಡು, ಮಿಳ್ಳೇದ್ರಾಯರಿಗೆ ಬಡ್ಡಿ, ಮಿಕ್ಕೋರ್ಗಡಕ್ಕಲ್ಲಿರೋದ್ಬಡಿಸು. ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗೋದಿಲ್ಲ. ಇದು ರಾಯರು ಮೊದಲ್ಯಾತಿದೈ;... ಮಂಕನ್ಡಿಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಯಾತ್ರೇ, ಅನ್ನದಲ್ಲೇ ಕಲ್ಸಾಯ್ಕೆಡು.

ನಾರಾಯಣ :—ತರ್ಕಾರಿ ಕೊಂಚ್ಚಾಗಿದೆಯಲ್ಲಮ್ಮ ?... .. ಇಷ್ಟ್ಜನಕ್ಕೂ ಪಲ್ಯಕ್ಕೆ ?.....

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಹಯ್ಯಯ್ಯೋ ! ನಿನೆ, ತಲೆಯೆಲ್ಲಾ ಬುದ್ಧೀನೋದು ತುಂಬಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಿ ತುಳುಕಿ ಸುರೀತಿದೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ! ಯೋಚ್ಚೆ ಏನೋ ? ಒಂದಿಷ್ಟ್ಪಲ್ಯಬೇರೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟೊ ಒಂದ್ಡಿಡಿ ಉಪ್ಪುಜಾಸ್ತಿ ಹಾಕಿ ಬಂದೋರಿಗ್ಗಡ್ಡು ! . ತಿರಿಗಿ ಕೇಳ್ತಾರೇನೋ ನೋಡೋಣ ! ಇಷ್ಟ್ಪಟ್ಟಿ ತಿಳೇದಿದ್ದ ನಿನ್ನಾಣ್ಣನಕ್ಕೆ ಬೆಂಕೀ ಹಾಕ್ಬೇಕು. ಇನ್ನೋಗು !.... ತಿರಿಗೀ ಕಾಫೀ ಅಂತ್ಬಡಕೊಂಡಾರು.

ನಾರಾಯಣ :—(ಸ್ವಗತ) ಅಬ್ಬಬ್ಬಾ ! ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮಾವ್ರಲ್ಲೇ ಮಾಡ್ಬೇಕಾ ಲಾಯಿರಾ ಕೆಲ್ವ ! ವಾನಕ್ಕೇಗೆಷ್ಟ್ಪಅಗ್ಗೂಂತ ಲೆಪ್ಪಾ ಗೊತ್ತಿರೋ ಈ ಯಮ್ಮ ಗಂಡ್ವಾಗ್ಗುಟ್ಟಿದೈ ಕಾಡ್ವಾಲೇ ಅಬ್ಬೇ ಕಕ್ಕಿಗಾರು !!

[ನಿಷ್ಕ್ರಮಣ]

ವೆಂಕಮ್ಮ:—ಅಯ್ಯೋ ದೇವ್ರೇ! ಏನ್ವಣೇಬರ್ದ ನನ್ನು! ಹೀಗ್ಗಾನ್ ಕಾಸಿಕ್ಕಾಸ್ಕೂಡ್ತಾಕಿ ಈ ಹಾಳಂಸಾರಾನುದ್ಧಾರ ಮಾಡಿ ಏನ್ವಂದ್ವಾಗಾಯ್ತು ನನಗೆ? ಈ ಕಾಲದ್ದೆಂಗಸ್ತ ಗತಿಯೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೇ! ತಕ್ಕಯಸ್ಸಿನ್ನಂಡ, ಮಕ್ಕೂ, ಬೇಕೂಂದ್ರೇ ಮಾವಳ್ಳೇ ಲ್ತಾನೆ, ಒಪ್ಪತೂಟ, ಕಡ್ಡೀ ಅಗಲಂಚಿನ ಸೀರೆ ದೀಪಾವಳಿಗೆ— ಕತ್ತಿಕ್ಕುರೀಮಣಿ!.... ಇಲ್ಲಾ?—ಅನ್ನ-ಅಂತಸ್ತು-ಸೀರೆ-ಒಡ್ಡೆ-ಈ ಹೆಂಗಸ್ತ ಚಪ್ಪ ತೀಸೋಬೇಕೂಂದ್ರೆ—ಮಾಸೆನೆರ್ದವನೆ ಪದವಣ್ಣತ್ತಿ ಆಗ್ಬೇಕು!! ಆದ್ರೆ ಹೆಂಗ್ಗೀನು-ಮನೆ ಮಾವಳ್ಳೇ ಲ್ತಾನೇ ಆಗ್ಲಿ—ವಾಲ್ಲೇಶ್ವರದಲ್ತಾನೇ ಆಗ್ಲಿ-ಮನೇ ತುಂಬಾ ಮಕ್ಕನ್ನಾಕ್ಕೊಂಡ್ವಂತೋಷ್ಪಡೋದಲ್ತೆ ಅವಳ್ಳುಟ್ಟಿದ್ವಕ್ಕಾರ್ಥು! ನಾನ್ವೆಂಗ್ಲಾಗಿಹುಟ್ಟಿದ್ವಕ್ಕೆ ಮುದ್ದಿಟ್ಟಾಕೋಕೊಂದ್ವಗೂ ಇಲ್ಲದ್ದೇಲೆ ಈ ಶನೀಗೆ ಏನಿದ್ರೆ ತಾನೆ ಏನು? (Snivelling)

ಈಗ್ಗಂಪುಟ್ಟಾನ್ನಾ ದ್ರೂ ನಮ್ಮಕ್ಕನ್ನಗನಿಗೆ ತಂದೊಂಡು ಮನೇಲೇ ಇಟ್ಟೊಂಡಿರೋಣಾಂದ್ರೆ ಆಯೋಚ್ಚೇಗೂ ಕಲ್ಬೀಳೋ ಹಾಗಿದೆ-ಈ ಮನೇ ಮುದ್ದಿ, ಕೆಂಚೂ ವಿಷಯದಲ್ಲ ಹಿಡಿದಿರೋ ಹಟಾ ನ್ನೋಡಿದ್ರೆ! ಕಿಟ್ಟೂಗ್ ಮುವತ್ತೈದ್ವಯಸ್ಸಾಗ್ತಾ ಬಂತು. ಅವನಿಗೂ ಇಷ್ಟಿಲ್ಲ-ಇವನ್ನ ನಿರ್ಬಂಧಪಡ್ಡಿ ಚಿಕ್ಕಯಸ್ಸಿನ್ನುಡ್ಡಿ ನ್ಯಾಕ್ಬಲೀಕೊಡ್ಬೇಕೇ ಮುದ್ದಿಗೂಬೆಗಳ್ಳುಚ್ಚಾಟ ತೀಸೋಕೆ? ಬೇರೆ ಯೇನು-ನಾಗಮ್ಮನಾಸ್ತೀ ಎಲ್ಲಾ ಈ ಮನೆಗೆಳ್ಳೋಕೇ !!

[ಪ್ರವೇಶ ಸುಬ್ಬಮ್ಮ]

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ:—ಲೇ! ಏನ್ಮಾಡ್ಡಿಡ್ಧಿಯಾ?

ವೆಂಕಮ್ಮ :—(half sneeringly).... ..ಕೂತ್ಕೊಂಟು ಬರೀಕ್ಯೆ
ಬೀಸ್ತಿದೇನೆ.

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—ಅಲ್ಲಾ! ಸುಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದ್ಲೆಕ್ಯೆಷ್ಟು ಪ್ರಸಂಗವೇ ?

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಕಣ್ಣಿಟ್ಟೋಡೀ ತಿಳ್ಕೋಬೇಕಾದ್ಲಿಷ್ಯಾನಾ ಬಾಯ್ಬಿಟ್
ಕೇಳಿದ್ರೇ ಪ್ರಾರಂಭೇ ಆಗುತ್ತೆ.... ಪ್ರಸಂಗ !

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—(ಸ್ವಗತ) ಸರಿ....ಈ ಪಿಶಾಚೀ ಬಾಯ್ಬೆದ್ರಿ ಬದುಕೋ
ರ್ಯಾರು ? (ಪ್ರಕಾಶ) ಆ ನಡ್ವೆಗಲ್ವಿಷ್ಯಾನೇನ್ಮಾಡಿಟ್ಟಧಿಯಾ ?

ವೆಂಕಮ್ಮ :—(ತಿಳಿಯದಹಾಗೆ ನಟಿಸಿ) ಯಾವ್ವೊಡ್ವೆಗಲ್ವಿಷ್ಯಾ ?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—ಬೀಗಹಾಕಿಟ್ಟದ್ಲಿಯಾ ? ಚನ್ನಾ ಯತ್ತಾ ! ಮದುವೇಗೆ.
ಇನ್ನೆರ್ಡು ತಿಂಗ್ಳುಕೂಡ ಇಲ್ಲಾ ! ಈಗ್ಲೀ ಕೊಬ್ರಿತಾನೆ
ಮದ್ದೆ ಹೊತ್ತೆ ಚಿಕ್ಕದ್ಮಾಡಿ ತರ್ಪುಮದು ?

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ಚಿಕ್ಕದ್ಮಾಡ್ಲೋದು ! ಯಾಕೋಕಾಣೆ ! ನೀವ್ವೇಳೋದ್
ನನಗರ್ಥವಾಗ್ಲಿಲ್ಲ !

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—(ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ಯಾಕ್ಲೆಕ್ಕದ್ಮಾಡ್ಲೋದೇ ? ನಂಕೆಂಚೂ
ಕುತ್ತಿಗ್ಲಿ ಕೈಗ್ಲಿ ಸರಿಹೋಗೋದಕ್ಯೆ.... ..ಆ ಹೊತ್ತೇ
ಹೇಳ್ಲಿಲ್ಲೇ ನಾನು-ನಿನ್ನೆಂದ್ಲೆದುರ್ದೇ ? ಅಕ್ಕಾಲೇನ್ ಕರ್ಸೂಂತಾ ?

ವೆಂಕಮ್ಮ :—ನನ್ನಿವೀಗ್ಲಿಲ್ಲೇನೋ-ಆ ಹೊತ್ತೊಂದ್ಲೇಳೆ ನಾನಿನ್ನೋ
ಎನೋಕಾಣೆ....ಆದ್ರೆ ನನಗೀಗ್ಲೂ ಅರ್ಥವಾಗ್ಲಿಲ್ಲ-ನಿಂಕೆಂಚೂಗೂ-

ನಂ ಪುಟ್ಟಾನ್ತಾಯಾ ಒಡ್ಡೆಗಳಗೂ ಇರೋ ಸಂಬಂಧ!
ಕಿಟ್ಟುಗೆ ಕೆಂಚೂನ್ತಂದೊಂಡು ಮದ್ದೇ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳೋದ್ನಿ ಮ್ಮಿಷ್ಟ
ಆದ್ರೆ ಅವಳ್ಳಾಕೊಂಡ್ ನಲಾಡೋಕೆ ನಂ ಪುಟ್ಟಾನ್ತಾಯಾ
ಒಡನೆಗಳಲ್ಲೊಂದು ತಿರುಪ್ಪೀಕೂಡಾ ವೆಟ್ಟಿಯಿಂದೊರ
ಕೊಡೋದಿಲ್ಲ!....ಈ ಮಾತ್ಪಂಡಿತ!

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ:—(hysterically) ಖಂಡಿತ! ಖಂಡಿತ! ಇದ್ಯಾರು
ಯಾರ್ಲ ತ್ರಾಡೋ ಮಾತು! ನೀ....

ವೆಂಕಮ್ಮ:—(ಅಡ್ಡ ಮಾತನಾಡಿ) ಯಾರ್ಯಾರ್ಲ ತ್ರಾಡೋ ಮಾತೂಂತ
ತಿಳಿದೇ ನನ್ನೇಳ್ತೀರಾ! ಇಲ್ಲ ನನ್ನ ಈಹೊತ್ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ಹಸುಮಗೂಂತ
ಹೆದ್ರಿಸಿ ಹೇಳ್ಕೊಡ್ತೀರಾ ನನಗೆ! ಪುಟ್ಟಾ ತಾಯಿಯಿಲ್ಲ ಮಗು
ವಾದಾಕ್ಷಣಕ್ಕೆ.....ಹೇಳೋರ್ ಕೇಳೋರಿಲ್ಲಾಂತಂದೊಂಡು
....ಅವಳ್ಳಾಯಾ ವದ್ದೆಗಳ್ಳ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ ಬೀದೀಲೋಗೋ
ಚೆಳ್ಳೆ ಪಿಳ್ಳೆಗಳ್ಳೆಲ್ಲಾ ಬಾಚೊಡೋದೆ?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ:—(ಚೇತುರಿಸುತ್ತಾ) ಏನಂದೆ? ಯೋಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲ ಚೆಳ್ಳೆಪಿಳ್ಳೆ
ನೇನೇ ನಂಕೆಂಚೂ! ಅವಳ್ಳೋಗ್ಗೆ, ಅಂತಸ್ತುಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾದ್ರೂ
ನಿನ್ನಿದ್ದಿದ್ರೆ....ಮೊಡ್ಡೋಯ್ಯೋಚ್ಚೇನ ಇಷ್ಟುನಿರಾಕರಿಸ್ತಿದ್ದಿಯಾ
ನೀನು?

ವೆಂಕಮ್ಮ:—(Superciliously) ಹಾಗಷ್ಟೋಗ್ಗೆ—ಅಂತಸ್ತು
ನಿನ್ನೆಂಚೂಗೆ ಇದ್ದಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವರ್ನುನೇಯಿಂದ ಮೊಡ್ಡ ಮೊಡ್ಡ

ನಗಗಳ್ಳು ಕೊಂಡ್ ಬಂದು....ನಿಗಿನಿಗಿನಿಗೇಂತ್ನ ಲೀಲಿ!.....
ಯಾರುಬೇಡಾಂದ್ರು?! ನಂಪುಟ್ಟು! ಪಾಪ! ತಾಯಿಇಲ್ಲದ್ದುಗೂ!
ಅವಳ ತಾಯಿ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕಾದ್ರೂ ಇಟ್ಟೊಂಡಿರೋ ಒಂದೆರಡು
ಒಡ್ಡೇನ ಸುಲ್ಕೊಂಡದ್ರಿಂದ ಏನ್ಪಂದ್ವಾ ಗಾಯ್ತು ನಿಂ ಕೆಂಚೂಗೆ?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ:—ಈ ಮಹಾ ವೊಡ್ಡೆಯಿಂದೇನ್ಪಂದ್ವಾ ಗೂ ಆಗೋದಿಲ್ಲಾ!
ಆದ್ರೆ ಮನೆ ಒಡ್ಡೆಗ್ಗು ಮನೇಲೇ ಇದ್ದಾಳೋ ಸೊಸೇಗ್
ಕೊಡೋ ಸಂಪ್ರದಾಯ್ವೇಹೊರ್ತು ಮನೇಬಿಟ್
ಮಾವನ್ಮನೇಗ್ಗೊಟ್ಟೊಡೋ ಮಗಳಿಗಲ್ಲ ಕೊಡೋ ಪದ್ಧತಿ!

ವೆಂಕಮ್ಮ:—(With a sarcastic smile) ನೀವ್ವೇಳೋ
ನ್ಯಾಯಾ — ಕುಟುಂಬಲ್ಲಿ — ವಂಶಪರಂಪರೆಯಾಗ್ಬಂದಿರೋ
ಒಡ್ಡೆಗಳ್ಳಾತು! ಈಗ್ಗಿನ್ನುಚೇಗೆ ತಗಲ್ಕೊಂಡಿರೋ-ವಡ್ಡೆಗ್ಗು—
ಪುಟ್ಟನಾಯಿಗೇ—ಅವಳ್ತಂದೆ, ಗಂಡ, ಮಾವ ಇನ್ನೆಲ್ಲೂ
ಅವಳ್ಳೇಲಿನಾಶೇಗ್ಗಾಡ್ನಾಕಿದ್ದು. ಅವು ತರುಸಾಗ್ಗೀ, ಹರಳಾಗ್ಗೀ
ಹಿತ್ತಾಳೆಯಾಗ್ಗೀ, ಭಂಗಾರ್ವಾಗ್ಗೀ—ಟೊಳ್ಳಾಗ್ಗೀ, ಗಟ್ಟಿಆಗ್ಗೀ—
ಹ್ಯಾಗ್ಗಿದ್ರೂನೂವೆ, ಸಂತೋಷ್ವಿಂದ ತಾಯಿ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕಾಕ್ಕೊಳ್ಳೋ
ಮಗಳ್ಳೇ ಹೊರ್ತು..ದುರ್ಬಣೇ ಹಾಕೋಡಿ..ಒರೆಗಲ್ಲು ಲ್ಲಿಕ್ಕೋಡಿ
.... ಅಂದಾಜ್ವಾಕ್ಕೋಡಿ ತೊಟ್ಟೊಂಡ್ನುಳಿಯೋ ಸೊಸೆ
ಸೌತಿಯರ್ದಲ್ಲ! ಹಯ್ಯೋ! ಹೀಗೆಲ್ಲಾ ನೀವೂ ನಾನೂ ಕಾದಾಡಿ
ಪ್ರಯೋಜ್ವನೇನೂ ಇಲ್ಲಾಂದ್ರೆ.....ಮನೇಲಿ ಯಜಮಾನೊಬ್ಬ
ರೋವಾಗ! ಅವರಿಷ್ಟ ಹ್ಯಾಗೋ ಹಾಗಾಗುತ್ತೆ.

ಓಬ್ಬಮ್ಮ :—ನಿನ್ನೆಂದನ್ನೆ ಜಮಾನ್ನೆ ಬೇರೆ ಬಾಕೀ ಇಟ್ಟಿದ್ದೀಯಾ ನೀನು ?
 ನೀನೀ ಮನೇಹೊಸಲ್ಲಾಟದ ತಕ್ಷಣ್ಯೇ..ಎನ್ನಂಕೂದೀ ತೂದ್ಯೋ
 ಕಾಣೆ....ನೀನ್ನೇಳ್ದಾತ್ತೆ ಬದಲೇಳ್ವೆ ಬೆಪ್ಪಾಗೊಪ್ಪೊಳ್ವಾನೆ.....
 ನಿನ್ನೋಚ್ಚೆಗೂ, ನಿನ್ನಿತೂರಿಗೂ ಎಲ್ಲಾ ನನಗೊತ್ತಿಲ್ಲಂತಿ
 ಕೊಂಡಿದ್ದೀಯೇನೋ?...ನಾ ಬೇಡಾ ಬೇಡಾಂತ್ಪಡುಕೊಂಡ್ರೂನೂ
 ಕೆಟ್ಟೂಗೆ ನಿಮ್ಮಅಣ್ಣನಗ್ಲೆ ತಂದೊಂಡದ್ ನಿನ್ನೆತ್ತಿವಾಂತಾ
 ನನಗೊತ್ತಿಲ್ಲೇನು? ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಆ ಮದ್ದೇ ಈ ಮನೇಲ್ಯಾಗೂ
 ಇಷ್ಟೇ ಇಲ್ಲ

ವೆಂಕಮ್ಮ :—(ಅಡ್ಡಮಾತನಾಡಿ) ಅವಳು ತಂದೊಳ್ಳೋ ಇಷ್ಟಿಲ್ಲೇನೋ!
 ಅವಳೊತ್ತೇಲಿ ಈ ಮನೇ ಭೋಗ್ಯಾಬಿಡಿಸೊ
 ಕೊಳ್ಳೋಕಾ ನಂಮಣ್ಣೊಟಾಹಣ ಹುಳ್ಳಗಿರಿಲ್ಲಲ್ಲಾ !! ಈ
 ಮದ್ದೇ ತಾನೇ ಏನು? ನಿಮಗ್ಚೂ ಮೇಲಿರೋ
 ಮಮ್ಮೆ ವಿಶ್ವಾಸಗೂ ನನಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ? ಈಗ್ಗಿಮ್ಮಗನ್ನಿರೋ
 ಸಾಲಾನ್ರೀಸೋಕೆ ಬೇಕಾದ ಹಣಾನ, ನಾಗಮ್ಮ ಕೆಂಚೂ
 ಹೆಗಲೈಲೈಸಿ ಹೊಸಿ ಕಳ್ಳೋದು ನಂಕೆಂಚು !
 ನಂಕೆಂಚೂಂತ ! ಬಿಡ್ಪಾಸಿಲೆ ಬರೀಕೈಬೀಸೊಂಥಲೀ
 ಮನೇಗೇ ಆಗ್ನೋಡ್ತೇನೆ (ಅಣಕಿಸುತ್ತಾ)
 ನಂ ಕೆಂಚೂ ನಂ ಕೆಂಚೂ ಅಂತ ಕುಣ್ಣೋಡ್ !

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—(in a loud whisper) ಸರಿ! ಈ ಚಿತ್ರಾಂಗೀ
 ಜೊತೆಲ್ಲೆಚೆ ನಾಡೋಕ್ ಚರ್ವದ ಬಾಯಿದ್ರೂ ಸಾಲ್ಲು!

ನೆಂಕಮ್ಮ :—ಚಿತ್ರಾಂಗಿ !....ಸರಿ! ನಾನೊಬ್ಬ ಹುಚ್ಚು....ಹೆದ್ರಕೊಂಡ್
ಬದ್ದಿದೇನಲ್ಲ, ಈ ಹಲ್ವಿದ್ಡ ಹದ್ದುಗಳ್ಗೆ! ನನ್ನ

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—ಹಲ್ವಿದ್ಡದ್ದೂ! ಯಾರ್ನೇ ಹಲ್ವಿದ್ಡದ್ದೂಂತೀಯಾ?
ಇನ್ನೀ ಮನೇಲಮ್ಮಾನ್ಮರ್ಯಾದೇ ಕಳ್ಳೊಳ್ಳೊಕ್ಕಿಂತಲ್ಲ ಭಾವೀಲ್ವಿದ್ವಾ
ಯೋದ್ದೇಲು—ರಾಮೂ ! ರಾಮೂ !

ರಾಮಣ್ಣ :—(ಒಳಗಿನಿಂದ) ಏನದು....ಬಂದೇ!

ನೆಂಕಮ್ಮ :—ಬರ್ಲಿ ! ಬರ್ಲಿ ! ಬಂದೇನಾಡತ್ತೊ ನೋಡೋಣ !

ರಾಮಣ್ಣ :—(Precipitately) ಓಹೋ! ಸರಿ! ತಿರಿಗ್ನುರು
ಮಾಡಿಟ್ಟು ಒಗ್ಗಾನ....ಅತ್ತೇನೂ ಸೊಸೇನೂ! ಇದೇನ್ಮನೇನೋ
....ಇಲ್ಲ...ಮಾರ್ಕಟ್ಟೋಕಾಣೆ....! ಈ ನಿಮ್ಮ ಗೃತೀರೋಕಾದ್ರೂ
ಇನ್ನೊಂದವ್ತಾರಾನೆತ್ತಾದೇ ಜಗದೀಶ!....ಏನ್ನಗಳ ಇದು?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—(hysterically) ಹಲ್ವಿದ್ಡದ್ದೂಂತ ಯಾರ್ನವಳಂದ
ದ್ದೇಳು ಕೇಳವಳ್ಳು

ನೆಂಕಮ್ಮ :—ಪಿಶಾಚಿ ಚಿತ್ರಾಂಗೀಂತಂದಾಹಿತ್ತು ಯಾರೋ
ಅವರ್ದ ನಾನಂದದ್ದೂ (ಬರೆದು) ಹಲ್ಲು—ಬದ್ದ—
ಹದ್ದೂಂತ

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :—ನೋಡ್ವಾತಿಗೂನೂ ನಿನ್ನೆದ್ರಿಗೇ ಬೈತಾಳೆ ನಾನಿನ್ನೀ
ಮನೇಲಿರೋದಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲಾದ್ರೂ ದೇಶಾಂತ್ರಕ್ಕೊರ
ಟ್ಟೋಗಿ ಪ್ರಾಣಗಳ್ಳು ಕಳ್ಳೋತೇನೆ

ರಾಮಣ್ಣ :— (Loudly) ಲೇ.... ದೊಡ್ಡೋರ್ನು ಹಾಗನ್ನ ಕು
 ದೇನೆ ?.... ಏನೇ..... ದೊಡ್ಡೋರ್ನು ಹಾಗನ್ನ ಕು ದೇನೆ
 (Then meekly gesticulating) ಲೇ ಹಾಗನ್ನ ಕು
 ದೇನೆ.... ದೊಡ್ಡೋರ್ನು ?

ವೆಂಕಮ್ಮ :— ಸರಿ! ಸೇರಿಟ್ಟಾ ನೀವೂನೂ! ಈ ಮನೇಲಿನ್ನೇನ್ನೆಲ್ಲ
 ನಂಗೆ.... ಬದ್ಡಿ! ಬದ್ಡಿ! ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿ ಬದ್ಡಿ! ತಾಯಿನೂ....
 ಮಗ್ನೂ. ಬೋರಾ! ನನ್ನಂಕೂ ಹಾಸ್ಟೇನೂ ಹೊರಗ್ಗೂ
 ಮೇಲಿಟ್ಟು ಒಂದ್ಜಟ್ಟಾನ ಹೊಡ್ಡೊಂಬಾರೋ!

[ಬೋರನು ಬಂದು ಹೋಗುವನು]

ರಾಮಣ್ಣ :— ಹಯ್ಯಯ್ಯೋ.... ನೀನೆಲೊಗ್ಗೀಯೇ ನನ್ನಿಟ್ಟಿಟ್ಟು....?

ವೆಂಕಮ್ಮ :— ಬೇರೆಲ್ಲಿಗೆ ?.... ನಂಮನೇಗೆ !.... ಏನ್ ತೀಕೆಟ್ಟಿ ಮ್ಮನೇಗ್ಗಂದೇ
 ನಿತ್ತೊಂತ್ರೇನು....?

ರಾಮಣ್ಣ :— ಹಯ್ಯಯ್ಯೋ ನೀನಾಕೇ ಹೋಗ್ಬೇಕೇಗ ?

ವೆಂಕಮ್ಮ :— ಹೋಗ್ಬೇ ಬೇರೇನಿಥೆ ಈ ಮನೇಲ್ಲನೆ ?.... ನಿಮ್ಮನ್ನ ಮದ್ದೇ
 ಯಾಗ್ಬಂದಾಕ್ಷಣ.... ಇವರ್ಮನೇಲಿರೊ ಮುದಿಗೂಬೆಗ್ಗು ಬೈಗಳ್ಳೇ
 ಳೊಂಢ್ಡಿ ದ್ಡಿ ಬೇರ್ಕೂಂತ್ಪದ್ದಿದೆಯೇ ನನ್ನಣೇಲಿ? ಅದ್ರಲ್ಲೂ
 ಲಾಯ್ರಂತೆ ಇದು! ಒಳ್ಳೇ ಲಾಯ್ರು! ಒಂದ್ಪಾತು.....
 ಒಂದ್ಬರ್ಚಿ..... ಒಂದ್ಬಂವಾದ..... ಒಂದ್ಪಾಗ್ವಾದಾ ಜರ
 ಗ್ತಂದ್ರೆ, ಏನು ? ಎತ್ತ ? ಯಾರೇನ್ನೇಳಿದ್ರು ? ಮಾತೆತ್ತಡಿ ?
 ನ್ಯಾಯವೆತ್ತಡೇಂತ ವಿಚಾರಿಸ್ಬೇ ಕೋಣೇಶ್ವರನಾಿಗೆ ಕೊನೇ

ಗ್ನುಗ್ನಿ, ಈ ಕಣ್ಣಿಗಿದ್ದವೋತದ ಕಿರಾಟಕ ಕಿವಿಕೊಟ್ಟೊಂಡ್ಲೆ,
ಮೇಲ್ಬೀಳೋ ಮಂಕುಟ್ಟೀ ಗಂಡ್ಲು, ಲಾಯಿ ಕೆಲ್ಸು ಬೇರೆ ಮಾಡ
ತ್ತಂತೆ?...ಲಾಯಿಕೆಲ್ಸು!

ರಾಮಣ್ಣ :—ಹಯ್ಯೋ! ಯೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಿಸ್ತೇನೇ! ವಿನೋಪಾನ್
ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳೇ....ವಿಚಾರಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ ಫೈಸಲ್ ಮಾಡ್ತೇನೆ!
(aside) ಒಳ್ಳೇ ಮರಣ ಸಂಕೃ ಇದು! (to Bora who
is bringing the trunk and bed) ಲೋ!
ತಿರಿಗೊಳಕ್ತ ಕೊಂಡ್ಲೋಗೋ ಮಂಕು!

ವೆಂಕಮ್ಮ :— (to Bora) ಹೊರಗಡೋ ಹುಚ್ಚು!

ಬೋರ :— (aside) ಒಳ್ಳೇ ಕಾಟಕ್ತಗಲೊಂಡ್ಲಲ್ಲಾ! ಒಳ್ಳೆಟ್ರೊ
ಜಗ್ಗು! ಒರಗಿಟ್ರೊ ಜಗ್ಗು! ಸರಿ! ನರಸಿಂಧೇವ್ರಿಟ್ಟಂಗೆ
ಒಸಲ್ಮೇಲಿಟ್ ಬಿಡ್ತೀನೀ ಕಾಣಪ್ಪ; (Placing the
trunk and the bed on the door step) ನಮ್ಮ
ನೇಲಿ ನಮ್ಮವ್ವನ ಬೈದ್ಲೀದೊ ನನ್ನೆಂಡ್ರು.....ಅಪ್ಪಲ್ಲ
ಬಿಡ್ತಿದ್ದೆ ನನ್ನೆಂಡ್ರನಾ.....ಈ ಮನೆಗ್ಯಾಗ್ನಾಯ ಅಂಗಲ್ಲ.
ಕಾಪೀ ಕುಡ್ಯೋದು.....ಕಾದಾಡೋದು.....ಕಾದಾಡೋದು
.....ಕಾಪೀ ಕುಡ್ಯೋದು.

ರಾಮಣ್ಣ :— ಲೇ....ವಿಚಾರಿಸಿ ನಿನ್ನಿಷ್ಟದ್ದುಕಾರ ಫೈಸಲ್ ಮಾಡ್ತೇನೇಂತಾ
ತೊಟ್ಟೀಲಿನ್ನೂ ಕೋಪ್ತೇನೆ ನಿನ್ನೆ?

ವೆಂಕಮ್ಮ:— (Coyly) ಹಾಗಾದರೆ ಹೋಗಿ....ವಿಚಾರಿಸಿ.....ಏನು
ಫೈಸಲ್ಯಾಡ್ಡೀರೋ....ನೋಡ್ಬಿಟ್ಟೋಗ್ರೇನದ್ದುನು!

ರಾಮಣ್ಣ:— (approaching his mother) ಅಮ್ಮ! ಯಾವ
ಮಾತಿನೈಲಮ್ಮ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೀಜಗ್ಗ? ಜಗಳ್ಳೇನು.... ವಾಗ್ವಾದಾ....
ಅಲ್ಲಾ....ಸಂಭಾಷ್ಣೆ ?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ:— ನಂಗೂ ಅವಳಿಗೂ ಯಾವಾಗ್ಲೂ ಜಗಳ ಯಾವ್ಮಾತಿನೈಲೆ
ಷುರುವಾಗೋದು?—ಈ ಮನೇ ಹಾಳಾಗಿ ಅವಳಿಂದ ಕಾಡ್ವಾ
ಲಾಗೋ ಮಾತಿನೈಲೆ— ಈವತ್ತಿನಶ್ಚಾದಾಟ ಕಿಟ್ಟು ಹೆಂಡ್ಡಿ
ಒಡ್ಡೆಗಳ್ಳೇಲ್ವಂದದ್ದು ಚಿಕ್ಕದ್ಮಾಡಿ ಕೆಂಚೂ ಬಂದಾಗ
ಅವಳ್ಳೈಗೂ ಕುತ್ತಿಗ್ಲೂ ಸರಿಮಾಡಿಟ್ಟಿರೋದೂಂತ ಅವತ್ತೇ
ಒಪ್ಪೊಂಡೈಲ್ವೇ ನೀನೂ ?

ರಾಮಣ್ಣ:— ಹೌದೂ ?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ:— ಈಗ್ಗೆಳವಳ್ಳ....ಅ ಒಡವೆಗಳ್ಳ ಕೆಂಚೂಕ್ಕೊಡೋದಾದೈ
ಒಂದ್ತಿರುಪ್ಪೀ ಕೂಡಾ ಹೊರಕ್ಕೊಡೋದಿಲ್ವಂತೆ.....
ಪುಟ್ಟಾ.....

ರಾಮಣ್ಣ:— ನಂಪುಟ್ಟಾ.....?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ:— ನಂಪುಟ್ಟಾ ಹೌದು—ಆದೈ ಮರೀಬೇಡ—ನಿನ್ನೆಂಡ್ಡಿ ಅಣ್ಣ
ನೊಮ್ಮಗಳೂ ಹೌದೂ. ಪುಟ್ಟಾಗೆ ಅನಳ್ಳಾಯಿ ಒಡ್ಡೆ ಅವ
ಳಿಗೇ ಇಟ್ಟಿರ್ಬೇಕಂತೇ.....ಇದರರ್ಥ ನಿನ್ನಗ್ಲೂ ತಿಲ್ವಲ್ಲಾ.....

ಹೇಳ್ತೇನೈಳು. ಇವಳಿಗೆ ನಾವು ನಂಕೆಂಚೂನ್ತಂದೊಕ್ಕೊಳೊ
 ದ್ರಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟೊದ್ದೇ ಇಷ್ಟಿಲ್ಲಾ.....ಈ ಒಡ್ವೆಗಳ್ಳೆಲ್ಲಾ ಹೀಗೇ
 ಇಟ್ಟೊಂಡಿದ್ದು.....ನಂಪುಟ್ಟಾನ..... ಅವಳಕ್ಕನ್ನಗನಿಗೆ
 ತಂದೊಂಡು....ಆ ಒಡ್ವೆಗಳ್ಳು.....ನಂಮನೇನೂ ನುಂಕೊಂ
 ಡೊಗ್ಗೇಕೂಂತ್ಪಂದಿರೋ ಮಾರಿ, ಇವಳು! ನಾನೋ....ಈವ
 ತ್ತಿದ್ದು ನಾಳೇ ಸಾಯೋ ಮುದ್ದಿ....ಭದ್ರ! ಭದ್ರ! ಭದ್ರ! ಅವಳೋ
 ನಂಕುಟುಂಬಕ್ಕಿಚ್ಚಿಟ್ಟಿಟ್ಟೋಗೋಕ್ಕಂದಿರೋ ಕುಲಕಳಂಕಿ!.....
 ಜೋಕೆ! ಜೋಕೆ!! ಜೋಕೆ!! ನಿನಗ್ಗಂಡಸ್ತನಾ ಏನಾದ್ರೂ
 ಅವಳು ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಕೀಗೀಕೀ ಇಟ್ಟಿರೋ ಸಕ್ಷದಲ್ಲಿ.....
 ಈ ಕ್ಷಣವೇ ಆ ಒಡ್ವೆಗಳನ್ನ ಹೊರಕ್ಕೆಗ್ಗು.....ಚಿಕ್ಕದ್ದಾಡ್ಡಿ....
 ಕೆಂಚೂ ಕೈಗ್ಗಾಕೈಟ್ಟು..... ಆಮೇಲೇಳೂಟಕ್ಕೆ !

ರಾನುಣ್ಣು :—My God!.....This is serious....!....

ವೆಂಕಮ್ಮ:— ಸರಿ....ಇವರ ಮೈಗಾಡೂ, ಮುಖಸಪ್ಪಗ್ಯಾಡೊಂಡು
 serious ಅಂಬೋ ಸೂಚ್ಚೇನೂ ನನಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ? ಸೇರ್ಬಿಟ್ಟ
 ತ್ತುಡೆ! ಅಬ್ಬ!....ಹಣ, ಒಡ್ವೆಗಳಲಿ! ಒಂದ್ವಾಸು....ಒಂದ್ವಿಡ್ವಾ
 ಸಿನ್ನಾಭಾಯೆತ್ತಡೇನೋ ಅತ್ತಡೇ ಸೇರ್ಬಿಡೋದು, ಮಾನ ಮರ್ಮಾದೆ
 ಮತಾಕೂಡಾಬಿಟ್ಟಿಟ್ಟು! ಈಗೀಮುದ್ದಿ ಮಾತ್ಪೇಳೊಂಡು ಒಡ್ವೆ
 ಗಳ್ಳ ಹೊರಗೆ ತೆಗೆದಿಡೊಂದೈ ಏನ್ಮಾಡೋದೂ?....ಸರಿ!....ನಾನೂ
 ಅದೇ ತಂತೀನಿರೀಟದೈ ತಾನೇ ತಿರಿಗ್ಬರ್ತಾರೆ ಹದಕ್ಕೆ.....! ..
 (looking coyly) ಇಲ್ಲನ್ನೀಂದೈ !

(Ramanna approaches Venkamma)

ನೆಂಕಮ್ಮ :-- (in an irritatingly low tone) ಏನು !
 ಯಾರನ್ ಬೆದರಿಸ್ತೀರಿ? ನನ್ನ ನ್ವಚ್ಚೇಂತ ತಿಳಿಯೋದಾ?...ಇಲ್ಲ
 ನೀವುಚ್ಚಿ?...ಈಗ ಈಮನೆಗೆ ನೀವೂ ನಾನೂ ಶಾಶ್ವತವೋ ?
 ಇಲ್ಲಾ “ಈ ಹೊತ್ತಿದ್ದು....ನಾಳೇಸಾಯೋ ಮುದ್ದೀ ನಾನೂ”ಂತ
 ತಾನೇ ಒಪ್ಪೊಳ್ಳೊ ಆ ಮುದ್ದೀ ಶಾಶ್ವತೋ ! ಈಗೇನ್ನಮ್ಮ
 ನಾಗತ್ತೆ ಗತಿಗೆಟ್ಟಿರೋದು,....ಅವಕೆಂಚೂ ಒಡ್ವೆಯೋಚ್ಚಿ
 ನಾವ್ಯಾಡ್ವೇಕಾದ್ದಕ್ಕೆ? ಇಲ್ಲಿರೋ ಕಾಲ್ಪತ್ರಿಬಾನ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಅಂದಿಲು
 ಮುಕ್ಕಾಲ್ ಮೂಗ್ಗಿ ನಾನೇ ಹಾಕೋತೇನೇಂದ್ರೆ ನಿನ್ನೋಗ್ಯತೆ
 ಪ್ರಕಾರ ಹಾಕೊಳ್ಳಿ ಒಡ್ವೆಗಳ್ನಂತ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ತೆಪ್ಪನೆ
 ಇದ್ದಿಡ್ತಾಳೆ! ಈ ಮನೆ ನಾಲಾತೀರ್ಸೋ ಯೋಚ್ಚಿಲಿರೋ
 ನನ್ನೆಯಲಿ ಸದ್ಯ ಒಡ್ವೆ ಮಾಡ್ವೋದೆಲ್ಲಾಗುತ್ತೆ? ನಮ್ ಮನೆ
 ಲಿರೋ ವಡ್ವೆ ಅಷ್ಟ್ರಲ್ಲೇ ಇಥೆ....ಇರೋ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ, ಪುಟ್ಟಾ
 ನ್ತಾಯಿರಾದು ಪುಟ್ಟಾಗೇಂತ ಇಟ್ಟಿದೇನೇ ಅಂದ್ರೆ....ಲಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿ
 ಅವು,;....ಅವಳಮುದ್ದಗೂ ಕೆಂಚೂ;... ಅವರ್ಮನೇ ಕೊನೇ
 ಮದ್ದೆ ಇದು; ಕೆಂಚೂ ಮುಖ ಮೈ ಕೈ ತುಂಬಾ ಒಡ್ವೆಗಳ್ಳ ಆ
 ಯೋಗ್ಯತೆಪ್ರಕಾರ ಹೊರಿಸ್ಕಳಿಸ್ತಾಳೆ. ನಮ್ಮನೇಗ್ ಆ ಒಡ್ವೆಗ್ಯಾ
 ಆಯ್ತು! ಈಗಿರೋ ಒಡ್ವೆಗ್ಯಾ ಆಯ್ತು! ಹೀಗ್ನಮ್ಮನೇ
 ಗೊಂದಕ್ಕೆ ಎರಡೆಟ್ಟು ಒಡ್ವೆ ಇದ್ರೆ ಒಗರೇನು? ಮನೇಗೆ
 ಮುಂದಕ್ಕೆ ಯಾವದ್ದಾಭಾಂಬೋ ಮುಂದೊಚ್ಚಿ ಇಲ್ಲೆ
 ನಾತಾಡೋ ಮುದಿಗೂಬೇ ಮಾತುಗಳಿಗೊಪ್ಪೊಂಡು

ನಿಂತಿಥೀರಲ್ಲಾ ನಾನೂ ಒಬ್ಬಂಡ್ಲಾಂತ !..... ಅದಲ್ವೇ
ನನಗಾಶ್ಚ ಯ್ !!

ರಾಮಣ್ಣ :— ಮನೇಗೆ two sets of jewelsoo ! (face lights
up) ಲೇ! ನಿನ್ Logicಲೂ Cogent ಆಗಿಥೆಯೇ !

ವೆಂಕಮ್ಮ :— (Smiling aside) ಜುಟ್ಟಿಕ್ಕಿರೋವಾಗ್ಲೆ ಜಗ್ಗಿಸಿ
ಬಿಡಬೇಕು ! (ಪ್ರಕಾಶ) ಕೋಜೆಂಟೋ ಗೀಜೆಂಟೋ,
ಅದಿಲ್ಲೇಳೇ ಪ್ರಯೋಜ್ಜ ! ಅಲ್ಲೋಗ್ಲೆ ದರ್ಡೆಹೇಳಿ....ಮಾತೂ
ಚರ್ಚೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕಾಕೂ.....ಇನ್ನಾಸ್ತೀ ಮಾತಾಡಿದ್ರೆ ಆಕೆ ಮೈಗೆ
ಆಗೋದಿಲ್ಲಾಂತ ಹೇಳಿ !

ರಾಮಣ್ಣ :—ಅಮ್ಮೋಪ್ಪಲ್ಲಿಥಾಳೆಯೇ!! ಅದೆಲ್ಲಾ diplomatic ಆಗಿ
ನಿಲ್ಲಿಸ್ತೀನೆ!....ಲೇ !

ವೆಂಕಮ್ಮ :— ಈಗೇನ್ಬಂತು ? !

ರಾಮಣ್ಣ :—ಈಗ್ಲಾದ್ರೂ ನಿನ್ವಂಕೂ ಹಾಸ್ಟೇ ತಿರಿಗೊಳಕ್ಕೋಗ್
ಬಹುದೇನೆ ?

ವೆಂಕಮ್ಮ :— (looking fascinatingly at him) ಹೂಂ!

ರಾಮಣ್ಣ :— (to Bora) ಒಳಗಿಡೋ ತೆಗೆದೂ !

(Bora does not move)

ರಾಮಣ್ಣ :— (appealingly to Venkamma) ಲೇ....!

ನೆಂಕಮ್ಮ:— (to Bora) ತಗೊಂಡ್ಲೋಗೋ ತಿರಿಗೊಳ್ಗೆ !

ಬೋರ:— (taking things back) ಈ ಮನೇ ಚೀಪ್ಪೋರ್ಟೀ ಲೋವರ್ಗೂ ಕದ್ಲೋಕಾಗಾಕಿಲ್ಲ ಒಂದೆಜ್ಜೇನೂ. (Exit)

ರಾಮಣ್ಣ:— (aside) ಈಗಮ್ಮನ್ನ approach ಮಾಡೋದ್ವ್ಯಾಗಿ ? ಈಗವಳ disposition ನೋ chronically choleric (ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ಯೋಚಿಸುವನು)ಸರಿ....ಗೊತ್ತೇ ಇದೆ; Last resourceಲು.....religion..... philosophy.....good old platitudesಉ..... (approaching Subbamma gradually) ಅಮ್ಮಾ!..... ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರೋ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗ್ಯೂ ನಶ್ವರವಾಗಿರೋವಾಗ....ಈ ಕೇವಲ ರಕ್ತಮಾಂಸ ಮಯವಾದ ಈ ಮನುಷ್ಯದೇಹಾಂಬೋ ಈ ಮೃತ್ಪಿಂಡದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಾಭಿಮಾನಾನಿಟ್ಟೊಂಡು ಹೀಗೆ ಮನೆ ಬಾಕ್ಲ.... ಒಡ್ಡಿ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಬಿಡ್ಡಾಸೂಂತ, ವಯಸ್ಕರೂ ಜ್ಞಾನಿಗ್ಯೂ ಆದ ನಾವು ಮಕ್ಕಾಕ್ಕೆ ಕಾದಾಡೋದು ಉಚಿತ್ತೇ ನಮ್ಮಾ....?

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ:— (Opens her mouth wide ; dumb-struck for a while) ಇದೇನ್ಪಂತೀಗ !

ರಾಮಣ್ಣ:—ಏನೋ ಆ ಸರ್ವಲೋಕೈಕನಾಥ ಕೊಟ್ಟ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ವಯಸ್ಸು ಭಗವದ್ಭಾಷ್ಣಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಕಾಲ ಕ್ರಮೇಣ

to Venkamma) ಅಲ್ಲಿಂತಿಧಾಳೋಡು, ಆ ಮಾರಿ !
 ಇನ್ನಿದಕ್ಕೆಲೆ ನಿನ್ನಂಸಾರ್ಡ ಗೋಜಿಗೆ ನಾ ಬಂದ್ಲೆ
 ಕೇಳು (holding both hands aloft) ಗಂಡು
 ಮಕ್ಕಳು ಹೆರೋ ತಾಯಿಗ್ಗು ಹಣೇಬರ್ಹವೆಲ್ಲ ಹೀಗೆ
 ಹೊಟ್ಟೀಲುಟ್ಟಿದ್ಲಕ್ಕಿಂದ ಇದೇ ಅ ವ ರ ಗ್ಗು ಲ ! (ಗದ್ದದ
 ಸ್ವರದಿಂದ) ಒಂಭತ್ತಿಂಗ್ಗು ಹೊತ್ತು ಹೆತ್ತು ಎದೆ
 ಹಾ ಲ್ಯೊ ಟ್ಟು ತನ್ನಾನ್ಯಕಿಂತಲ್ಲ ಜಾಸ್ತಿ ಆಶೆ
 ಇಟ್ಟೊಂಡು ಸಾಕೋದು ! ಯಾಕೆ ? ಯಾಕೆ ?
 ಅವದೊಡ್ಡೋರಾಗುತ್ತಾನೂ ಇಂಥ (pointing to
 Venkamma) ಅಣ್ಣಮ್ಮಗಳಿಗಾಹುತಿ ಅರ್ಪೋಕೆ!
 ಇನ್ನಾಕ್ಷನಗೇ ಇಹಲೋಕವ್ಯಲಗ್ಯಾ !
 (ವಕ್ರವಾಗಿ ಗೋಳಾಡುವಳು)

(ಒಳಗೆ— ಯಜಮಾನ್ಯಧಾರೆಯೇ ಮನೇಲಿ ?)

ನೆಂಕಮ್ಮ :—(looking at the door) ಯಾರೋ ಬಂದ್ಬಾಗಿದೆ!
 (to husband) ಹಯ್ಯೋ ! ಇನ್ನೀ ಪ್ರಲಾಪಸಾಕು,
 ಅಡಗಿಸ್ಸೋ ಅನ್ನೀಂದ್ರೇ ! ಇ ದೇ ನನ್ನ ಚಿ ಗ್ಕೇ ಡು !
 ಮನೇಗ್ಬಂದಿರೋವ್ರೇನ್ನಿಳೊಂಡಾರು ? ಯಾ ರಾ ದ ರೂ
 ಸತ್ತರೂಂದೊಂಡಾರು !

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ :— ಅಂದ್ಯೊಳ್ಳೇ ! ಇಲ್ಲದ್ದೇನಂದೊಂಡಾರೂ - ನನಗಿನ್ನೀ
 ಮನೇಲೆಲ್ಲಾ ಸತ್ತಾಗ್ತಾನೇ....

[ಒಳಗೆ—ರಾಮಣ್ಣೋರಿಧಾರೇನು, ಯಜಮಾನನೂ ! ಯಜಮಾನಿ
ಧಾರೇನು, ರಾಮಣ್ಣೋರು?]

ಸುಬ್ಬಮ್ಮ:— ಯಾರೋ ಕಾಣೆ - ಬಡ್ಡೋಡಿಧಾನೆ ಬಾ ಕ್ಲೆಲ್ಲಿ
ಯಜ್ಞಾನು ರಾಮಣ್ಣೋರು ! ರಾಮಣ್ಣೋರು
ಯಜ್ಞಾನೂತ ಯಾರೋ ಕಾಣೆ ಈ ಮನೇ
ಗುಟ್ಟವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ! ಪಾಪ ! ಈ ಯಜಮಾನನೇ ಆ
ರಾಮಣ್ಣಂದೂಂತ ತಿಳ್ಯೊಂಡಿಧಾನೇ ಆ ಮೂಢ !....ಸರಿ !
ಆಫೀಸ್ರಮ್ಮೆ ಎಳ್ಯೊಂಡ್ವೊಗಿ ಕುರ್ಚಿ ಮೇ ಲ್ಯೂಡ್ವೀ -
ಬೋಲ್ವಿದ್ದಿನ್ನಿಸೇನವಳ ತುಟೇಗ್ತಗಲ್ವೀ (ವೆಂಕಮ್ಮನನ್ನು
ಸೂಚಿಸಿ) ತೋರ್ಸು ! ಮನೇ ಯಜಮಾನನನ್ನ ! ಮೂಢಾ !
ಮೂಢಾ !

[ತೆರೆ]

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸ್ನೇಹಿತನಿಗೆ

ತಪ್ಪಿ ಬೇ

ಓದಬೇಕಾದ ಪುಸ್ತಕ

“ಪ್ರೀತಿ ರೀತಿ”

ಬೆಲೆ ರೂ. ೧-೧೨-೦

ಪ್ರಕಾಶಕರು :

ನಾಥನ - ಸನ್ಸ್

(ಕೊಡಗಿ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್ಸ್)

ಗುಂಡೋಪಂತರ ಬೀದಿ

— —

ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ.

ಗುಂಡೂರಾಯನ ಗುಳಿಗೆಗಳು

!Are you suffering from . . ?
? ಅನಿವಾರ್ಯ ?

Domestic quarrels?
Henpeckedness?
Melancholia?
Title-position-avidity?
Dowry Blackmail?
Priest Blackmail?
Staleness of Urban Life?
A Public Spirited Spouse?
A frail feeble Son?
An oversuccessful son?
A sponging son-in-law?
Goody goody puranic
play?
Greed of pelf & comfort?
ಮತ್ತು

! Then treat with!

● ! ಔಷಧಿ !

- ಹೋಂ ರೂಲು
- ವೈದ್ಯನ ವ್ಯಾಧಿ
- ಬಂಡ್ವಾಳ್ವಿಲ್ಲದ ಬಡಾಯಿ
- ಹುತ್ತದಲ್ಲಿ ಹುತ್ತ
- ತಾಳೀಕಟ್ಟೋಕ್ಕೋಲಿನೇ
- ಬಹಿಷ್ಕಾರ
- ತಾನರೆಕೆರೆ
- ಅನ್ನಾವ್ರಗಂಡ
- ಪೋಲೀ ಕಿಟ್ಟೀ
- ಟೊಳ್ಳು ಗಟ್ಟಿ—ಭಾಗ I
- ಸತ್ತವನ ಸಂತಾಪ
- ಶೂರ್ಪನಬ
- ಅನುಕೂಲಕ್ಕೊಬ್ಬಣ್ಣ-
ಗಂಡಸ್ತುತ್ರಿ

CONSULT
MADHAVASONS
KODAGI BUILDINGS, BANGALORE CITY.

